

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
24. FEB.
1988

Letnik XLIII.
Štev. 8 (2368)
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Cena: 7 šil.
300 din

P. b. b.

Profesor Samo Pahor spet na prostosti

Tržaški šolnik profesor Samo Pahor, katerega so italijanski policaji pred skoraj štirinajstimi dnevi zaprli, ker se je hotel na tržaški glavni pošti poslužiti pravice do uporabe svoje materinščine – v slovenščini je izpolnil poštni vzorec za vplačilo –, je spet prost. Tržaško sodišče je namreč obravnavalo njegov „zločin“ in moralo spoznati, da prof. Pahorja ne more še naprej zadrževati v zaporu. Pravtako je moral sodnik ugotoviti, da se ima Pahor pravico posluževati svoje materinščine pri sodni razpravi. Incident na pošti je močno razgibal slovensko in italijansko javnost in segel tudi preko meje. Teden dni po procesu se solidarnostna fronta s Pahorjem in Slovenci v Italiji nadalje širi. Več na 2. in 3. strani.

Razgovor na Dunaju: Evforija neumestna!

Pogovor med ministroma Löschnakom in Neisserjem ter predstavniki slovenskih osrednjih organizacij prejšnji teden je bil sicer konstruktiven, toda nikakor še ni mogoče govoriti o dokončnih rezultatih. Vse preveč jasno je bilo stališče ministrov, da bi vprašanja trgovske akademije, slovenskih oddaj v ORF, dvojezičnih otroških vrtec in finančne podpore morali izdiskutirati šele v sosvetu.

Glede dvojezičnega šolstva s

strani ministrov ni bilo zaznati spremembe stališč, kar pomeni, da vstrajajo na ločitvenem predlogu, sklenjenem na strankarskem vrhu 18. novembra lani. Morda bodo – o tem bo odločal ministrski svet – pripravljeni govoriti o tem še v sosvetu. Zatorej po dunajskem razgovoru ni vzroka za evforijo, do določene zblizanja stališč pa je prišlo v vprašanjih, o katerih z vlado razpravljamo že več kot devet let. Berite tudi prispevek na 2. strani.

SAK tretji v dvorani

V nedeljo so v boroveljski športni dvorani odigrali finalno kolo tekmovalca za koroški nogometni pokal. Za ta finale sta se kvalificirali tudi moštvi Slovenskega atletskega kluba in Dobrle vasi. Predvsem SAK se je hotel letos izkazati, v prvih kolih v bistvu tudi ni imel večjih težav, Dobrle vasi pa so vsi pripisovali izgleda za presenečenje. Toda ne SAK, ne Dobrle vasi nista popolnoma uspela. Kljub temu pa je moštvo SAK-ja (na sliki Marjan Velik in Arthur Hanser) osvojilo izvrstno tretje mesto, Dobrolčani pa so bili peti. Več o finalnem kolu nogometnega pokala berite na športni strani Slovenskega vestnika.

Razprava o dvojezični šoli – Konstruktiven predlog ZSO!

Razprava o dvojezičnem šolstvu na Koroškem se nadaljuje. Kot je znano, so se SPO, ÖVP in FP na strankarskem vrhu 18. novembra 1987 zedinile za ločitveni model. Toda skoraj hkrati so na Dunaju in v Celovcu izdelali spet nove modele, ki pa jim je skupna namera ločitev. O tem bodo že v kratkem sklepali tudi v parlamentu.

Tudi o tem iniciativnem predlogu diskusija še ni zaključena. Vrstijo se kritike,

predvsem tiste, ki mu odrekajo strokovnost. Pa tudi z druge strani je predlog deležen obsodbe, saj je KHD na tiskovni konferenci zagrozil celo s „šolskimi stankami“ za primer uresničitve iniciativnega predloga. KHD-ju je namreč predlog vse premil, ker ne določa, da bi moral biti učitelj neprijavljenih učencev samo enojezičen in ker ne zmanjšuje področja, na katerem bi bil možen dvojezičen pouk.

Toda ostanimo pri konstruktivnih prizadevanjih: Zveza slovenskih organizacij je v koordinacijskem odboru predložila osnutek, ki predvideva na vsem dvojezičnem predelu Koroške dvojezične ljudske in glavne šole. Pouk na predšolski in prvih štirih šolskih stopnjah naj bi se odvijal dvojezično za vse učence, tako da bi se vsi naučili obeh jezikov. Od 5. šolske stopnje dalje pa bi bil pouk v nemščini, toda slo-

venščina bi bila obvezen predmet za vse. Le na posebno željo staršev bi bilo možno otroka odjaviti od dvojezičnega pouka. Slovenščina pa bi ostala tudi za te otroke obvezni predmet.

To so le najvažnejše točke predloga ZSO, o katerem se bosta morali domeniti osrednji organizaciji, nato pa bo potrebna široka razprava tudi s politično pristojnimi na zvezni ravni.

PREBERITE

na strani

- 2 Živa pričevanja ob obletnici anšlusa
- 4 Borovlje: tovarna Unior že deluje
- 5 Diese Woche im Slovenski vestnik
- 6 Zadrugi list
- 7 Gradiščanski Hrvati po razsodbi ustavnega sodišča
- 7 Kajžnikov Hanža o „tekmi stoletja“
- 8 Pred premiero na Brnci
- 9 Novo na knjižnem trgu: „Univerza pod Peco“

Zimske športne igre papirničarjev Slovenije

Papirničarji Slovenije se vsako leto srečajo na zimskih športnih igrah. Letos jih je v Podnu organizirala Tovarna celuloze Obir. Te, 17. igre papirničarjev, so bile pravi športni dogodek: bilo je nad

300 tekmovalcev, med njimi tudi direktorji papirnic. Reprezentanca Obirja se je med njimi izvrstno uveljavila. V skupnem seštevku sta bili moška ter skupna ekipa Obirja odlični tretji, ženska

ekipa (na sliki del te) pa je zasedla šesto mesto. Najboljše moštvo je prišlo iz Krškega, najhitrejši dneva pa je bil Mirko Lapajne (KTL). Letne športne igre pa bodo junija v Ljubljani. Slika: Mohar

Šola: Wagner in Wiegele v zadnjem krogu kampanje!

Medtem ko deželni glavar Wagner skuša na Dunaju prepričati svoje strankarske kolege o „prednostih“ ločitvenega modela, okrajni nadzornik Wiegele ločevanje sploh pozablja. Na „uradnih informacijskih prireditvah o reformi manjšinskega šolstva“ (v vseh večjih krajih jih namerava izvesti) tudi ne „ve“ kaj o tem, da pomeni reforma dvojezičnega šolstva koroško politično vprašanje.

Wiegele tudi najavlja uradno informacijo staršem o vrednosti dvojezične šole, ni pa jasno, kateri smisel bi le-ta imela, ko pa hočejo troedine stranke skupni dvojezični pouk ukiniti. Nejasno pa je tudi, kaj bi hotel s to informacijo povedati, ko pa še učiteljem v kapelškem okolišu ni odgovoril na njihova vprašanja, postavljena na ponedeljkovem sestanku. Za dejansko izboljšanje nima predstav, šolskih poskusov ne pozna.

KOMENTAR

dr.
MARJANA
STURMATREZNOST
NA MESTU

Zvezna vlada na Dunaju je po devetletnih (neuspešnih) razgovorih zdaj le ponudila konkretniji paket (sicer majhen in še zelo oddaljen od zahtev koroških Slovencev), ki ga pogojuje z vstopom koroških Slovencev v takojšnje sodelovanje s svetom.

Čeprav zvezna vlada ob vstopu v svet oz. sprejetju paketa ne vključuje šolskega vprašanja, pa je povezava očitna, kajti skoraj sočasnost odločitve v parlamentu glede šolskega vprašanja in vstop v svet bi vsekakor hromila odpornost koroških Slovencev, da ne govorimo o tem, da bi se ob taki politični odločitvi krepko diskreditirali v demokratični avstrijski javnosti.

Na drugi strani pa je treba ugotoviti, da ponudba zvezne vlade dejansko predstavlja prvi pozitivni korak v pravo smer, čeprav bo konkretizacija paketa jasna šele v naslednjih dneh.

Vstop v svet bi bil možen le tedaj, če bi zvezna vlada pri svoji odločitvi glede šolskega vprašanja upoštevala tudi mnenje svetov. Ta odločitev ima namreč tudi daljnosežne posledice za nekatere točke iz paketa. Ločevanje po jezikovnih kriterijih v šoli bi namreč srednje in daljnoročno razbilo celoten izobraževalni sistem slovenske narodne skupnosti na Koroškem, tako da je npr. vprašljivo ali bi dvojezična trgovska akademija pod takšnimi pogoji dolgoročno sploh preživela. Podobno velja tudi za otroško varstvo. Z ločevanjem po jezikovnih kriterijih, bi se izobraževalni sistem skril na jedro slovenske narodne skupnosti.

Náša demokratična predstava o dvojezičnosti bi pod takšnimi pogoji postala sploh nerealna. Čeprav je vprašanje svetov dobilo z odločitvijo ustavnega sodišča glede hrvaškega uradnega jezika na Gradiščanskem novo, za nas sprejemljivo dimenzijo, pa ne gre pozabiti odločilnosti vprašanja dvojezičnega šolstva. Ne morem si predstavljati, da bi koroški Slovenci po štiriletnem odporu proti šolski segregaciji, (ob sami navdušenosti nad paketom) pozabili na tisto, kar je dejansko strateškega pomena za nadaljnji razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Waldheim ne misli
na svoj odstop!

Na Dunaju je v četrtek blizu 1000 učiteljev protestiralo proti Waldheimu. V petek je isto storilo 2000 ljudi v Linzu. Na Dunaju so istega dne uslužbenci ministrstva za socialne zadeve in za kmetijstvo iz svojega uradnega poslopja izobesili transparent z napisom: „Waldheim ist dem Land nicht länger zumutbar!“ V mnogih uradih in šolah so uslužbenci pričeli na lastno iniciativo odstranjevati Waldheimove slike. Tako na primer tudi v občinskem in šolskem poslopju v Rožku.

Vse pa kaže, da se bo protest še nadaljeval, predvsem bo vroče ob obletnici anšlusa. Slišijo se glasovi, naj bi proslavo, na kateri naj bi spregovorili tudi Waldheim, odpovedali. Predvsem zaradi reakcij v tujini. Bolje bi bilo, če bi jo z notranjega preprijčanja.

Izraelski parlament pa je preteklo sredo soglasno sklenil nadaljevati s preiskavami o Waldheimovi vojaški preteklosti ter pozval avstrijsko ljudstvo, naj se zavzame za takojšnji odstop osporavnega predsednika. Nemška „Die Zeit“ se v zvezi z Waldheimom pogloblja v upravičeno vprašanje, v koliko so Avstrija in Avstrijci sploh lahko preboleli nacistično travmo, ko pa so se vsa leta po vojni sklicevali na trditev, da je bila Avstrija „prva Hitlerjeva žrtev“. Tragedija Waldheim se Avstriji navsezadnje postavlja in maščuje v času, ko hoče „velika koalicija“ zdraviti grehe prejš-

njih zvez, finančno in strukturno sanirati deželo in jo modernizirati, ter jo povrh tega odpreti napram Evropi (...). Preteklost Avstrije ji zasipa bodočnost.“

Waldheim je v razgovoru z istim listom dejal, da ne misli odstopiti, kajti sicer bi Avstrija strmoglavila v kaos. Kajpada, 70-letni stari z nekoliko slabim spominom v svojem bunkerju v Hofburgu, ne vidi, da je on sam povod najbolj resne notranje in zunanje politične krize, v kakršno je Avstrija v svoji povojni zgodovini sploh kdaj zašla. Nekaj mu je vsekakor uspelo: 50 let po zloglasnem „anšlusu“ so politične fronte v Avstriji spet ostre in jasne. Waldheim ni razkrinkal samo samega sebe, marveč tudi ves tabor svojih zaveznikov. Vodstvo ljudske stranke ga ščiti in zagovarja ne glede na to, da gre razkol tudi skozi njene vrste. Zveza industrialcev pod vodstvom Herberta Krejcia v nasprotju s predsednikom ÖVP ne vidi rešitve z Waldheimom. Morda iz pragmatičnih, gospodarskopoličnih razumljivih razlogov. Vprašanje ideološke pozicije stranke, ki se tako krčevito oklepa bivšega oficirja nacistične vojske in lažnjivega predsednika, po vsem tem, kar se zdaj dogaja, ne more biti več pragmatične narave. Ni še pozabljeno, da je ista politična struja, ki se z vso silo oklepa nevzdržnega predsednika, že dvakrat strmoglavila Avstrijo v prepad...

I. Schellander

Žive priče
najtemnejše dobe

Petdeset letnica priključitve in posledice tega usodnega dne so bile za SPD Danica in SPD Vinko Poljanec povod, da sta povabili v kulturni dom v Šentprimozu priče časa iz domačega kraja. Marija Picej, pd. Voglova mati iz Šentprimozja je bila leta 1942 med žrtvami izseljevanja in do konca vojne v taborišču Frauenaurach. Pravtako so, vendar šele leta 1944, izselili Ano Wutte, pd. Hariževu Nanejo iz Rikarje vasi. Do 28. aprila 1945 je bila v Altöttingu. Jurij Krasnik iz Grabalje vasi je kot šestnajstletni vstopil v partizane in bil do osvoboditve v Koroškem bataljonu. Milena Gröblacher je doživljala vojni čas doma v Škocijanu in je bila predvsem po vojni žrtev številnih preiskav. Po njenih besedah je bil Vinko Poljanec prva in Angela Sadnikar zadnja nacistična žrtev iz Škocijana. Zadnji je spregovoril dipl. trg. Janko Urank, Kavh iz Enzelne vasi. Po vseh mukah, ki jih je doživel, je na koncu vojne preživel trodnevni „Todesmarsch“ in nazadnje v taborišču Dachau našel prijatelje in znance, ki jih je že pred njim doletela najbolj kruta usoda.

M. P.

Aretacija Pahorja
je žalitev vseh
Slovencev v Italiji

Pet mesecev pogojno brez vpisa v kazenski list, plačilo sodnih stroškov, poravnava škode prizadeti stranki. To je kazni, ki jo je prejšnji tork (16. februarja) tržaško kazensko sodišče izreklo profesorju Samu Pahorju. Sodni zbor je bil namreč mnenja, da je bil Prof. Pahor kriv upiranja javnemu funkcionarju in da mu je povzročil telesne poškodbe. Oprostil pa ga je obtožbe motenja javne službe. Tržaško sodišče je tudi odredilo njegovo takojšnjo izpustitev iz koronejskih zaporov.

Tako se je zaključilo prvo dejanje dogodivščine, ki je doletela prof. Pahorja, ki že vrsto let na svojstven način vztrajno zahteva od italijanske države spoštovanje ustavnih pravic slovenske narodnostne skupnosti, med katerimi je tudi uporaba slovenskega jezika v odnosu z javnimi oblastmi.

Zadeva pa še ni zaključena: prof. Pahor je s svojim branilcem že napovedal, da bo vložil priziv proti razsodbi, ko bo sodišče objavilo utemeljitev. Obramba je že takoj po procesu namreč izrazila mnenje, da je razsodba z marsikatero vidika protislovna. Prof. Pahor je tudi že potrdil, da namerava nadaljevati svoj boj za uveljavitev pravic slovenske.

Sicer pa je proces razkril še dvojno resnico. Sodišče je ugodilo zahtevi prof. Pahorja, ki je med sojenjem zahteval prevajalca: predsednik je v obrazložitvi podrobno citiral razsodbo ustavnega sodišča, iz katere izhaja, da ima Slovenec pravico govoriti v svojem materinem jeziku v odnosu z javnimi ustanovami. Prav tako se lahko nanje obrača in lahko zahteva tudi odgovore v slovenščini. Na sodišču se torej lahko govori slovensko, ne sme pa se odposlati brzojavke v slovenskem jeziku, ne sme se izpolniti poštne položnice v slovenščini, napisati slovenskega naslova, ker to preprečuje pravilnik poštne uprave. Prav v tej dvojnosti, ki po eni strani nekaj načelno priznava, po drugi pa isto stvar odvzema in celo na grob način prizadeto stranko obravnava in kaznuje – kot v primeru prof. Pahorja –, je absurdnost in krivičnost situacije, ki je nastala ob tem primeru. Ta dvojnost nedvomno izkazuje situacijo, da so zajamčene pravice samo v ustavi, da pa v praksi, v internih pravilnikih ne pride do izvršilne zakonodaje.

Procesu proti Samu Pahorju je sledila velika množica ljudi: sodna dvorana je bila polna. Veliko demonstrantov z letaki in transparen-

Feliks Wieser: „Le

„Razgovor z ministroma Löschnakom in Neisserjem je bil delovno doslej najbolj konkreten. Kljub temu se ne morem otresti občutka, da nam nekaj ponujajo v trenutku, ko hočejo v parlamentu o vprašanju skupnega dvojezičnega šolstva odločiti v našo škodo. Zato bo morala narodna skupnost samo oceniti, kaj pomeni npr. ustanovitev trgovske akademije, če pa nam hkrati hočejo zrušiti šolski sistem.“ Tako je ocenil predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser zadnji pogovor na Dunaju. Hkrati pa je tudi svaril pred vsakršno euforijo, saj tudi ministra še nista priznala nikakršne pravice: „Nič še ni odločeno, smo le v dogovoru!“

Najbolj konkreten je bil še pogovor o ORF-u, saj so obljubili tedensko polurno televizijsko oddajo v slovenščini.

Naznanili pa so tudi možnost, da bi dobili dnevno v okviru deželnih poročil dve minuti oddajnega časa. Wieser k tej napovedi: „To je zares še najkonkretnjša

ponudba, vsaj prvi korak. Nikakor pa to še ni uresničitev naših zahtev, saj bi potrebovali celodnevni slovenski radijski spored in tedensko vsaj eno uro televizijskega sporeda.“

Tudi v vprašanju dvojezičnih otroških vrtcev je bil storjen le majhen premik. Ministra sta govorila o tem, da bi zvezna vlada nudila vsakemu dvojezičnemu vrtcu (privatnemu ali pa občinskemu) na razpolago po 150.000 šilingov. Wieser meni, da taka podpora ne more biti rešitev vprašanja otroških vrtcev, ko pa je jasno, da je primanjkljaj vrtcev dosti višji. Povrh tega je ponujena vsota dosti nižja od ponudbe bivšega kanclerja Sinowatza, ki je bil pripravljen pokriti vsaj stroške za eno vzgojiteljico.“

Sicer pa po dunajskem razgovoru ni mogoče zabeležiti še kakega pozitivnega aspekta. Medtem ko sta predstavnik ZSO Feliks Wieser in Marjan Sturm jasno izpostavila potrebo po javni dvojezični trgovski akademiji, sta ministra govorila le o tem, da

Slika: Primorski dnevnik

Študenti so demonstrirali pred koronejskim zaporom za izpustitev prof. Pahorja

ti, šolnikov, dijakov, javnih uravriteljev in vseh tistih, ki so na tak način izrazili vso solidarnost prof. Pahorju in njegovemu vztrajnemu boju za uporabo slovenskega jezika, je čakalo razsodbo pred sodno palačo.

Dva tedna po dogodku na sedežu tržaške pošte in teden dni po procesu prizadeti slovenski šolnik še prejema številne solidarnostne izjave, ki bi jih bilo nemogoče naštet. Slovenske organizacije in njim naklonjene italijanske ustanove so ustvarile široko fronto, ki v bistvu zahteva spoštovanje pravic pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti in rešitev odprtih problemov manjšine, med katerimi je na prvem mestu

prav gotovo odobritev zakona za globalno zaščito slovenske narodnostne skupnosti. Dogodek je odjeknil tudi v krogih, ki so doslej z določeno distanco spremljali prizadevanja Slovencev v Italiji za uveljavitev lastnih pravic. Odjeknil je v italijanskem in tudi v evropskem parlamentu v Strasburgu.

Predstavniki Slovencev v Italiji (Slovenska kulturno-gospodarska zveza, kulturna društva Slovencev videmske pokrajine, KPI, PSI, SSK in Svet slovenskih organizacij) so se ob aretaciji prof. Pahorja obrnili tudi na najvišje državne oblasti in izrazili najostrejši protest za storjeno krivico prof. Pahorju in zahtevali, da se prepreči

vsaka nadaljnja diskriminacija slovenskega jezika v javni rabi, kakor tudi vsako ukrepanje proti italijanskim državljanom slovenske narodnosti, da se jim ne odvzamejo že priznane pravice, ki so za vsako demokratično družbo neodtujljive. Slovenci v Italiji ocenjujemo aretacijo in sojenje prof. Pahorju kot žalitev za nas vse, obenem pa to dejanje zveni kot huda obtožba za italijansko republiko, ki v vsem povojnem času ni znala pokazati dovolj volje in sposobnosti, da bi z zaščitnim zakonom rešila odprta vprašanja naše skupnosti, so še zapisali predstavniki Slovencev v pismu najvišjim državnim oblastem.

Aleksander Sirk

Kapljice na vroči kamen!“

bi zveza morda prispevala določena denarna sredstva (govora je bilo o dveh milijonih in pol) za privatno ustanovo. Taka privatna akademija pa bi (četudi bi država kaj prispevala) vladi spet odvzela del odgovornosti za razvoj slovenske narodne skupnosti, hkrati pa tudi ne bi bila smiselna. Feliks Wieser je o tem dejal: „Mnogo je nemškogovorečih, ki bi si radi pridobili dvojezično kvalifikacijo iz gospodarske stroke, da bi lahko učinkoviteje delovali v tem prostoru. Privatna trgovska akademija pa bi omejila število potencialnih kandidatov. Povrh tega pa je treba še videti, da hočejo hkrati uničiti dvojezični pouk. To bi manjšalo že dotok učencev na slovensko gimnazijo, kaj šele na privatno trgovsko akademijo. Naš cilj je torej slej ko prej, da dobimo javno dvojezično trgovsko akademijo!“

Po izjavi ministrov ostaja tudi še druga vrzel. Rekla sta namreč, da bi vlada dala iz postavke „pospeševanje manjšine“ na razpolago 2,5 milijona za tako ustanovo.

Nerazumljivo je, kako bi mogli tako vsoto (ki poleg tega ne bi krila niti stroškov za splošne potrebe tovrstne ustanove) uvrščati med podporo manjšini, ko pa bi dvojezično trgovsko akademijo obiskovali nemško in slovensko govoreči.

Ostanimo pri finančni podpori: ministra sta govorila o štirih milijonih osnovnega financiranja in o treh milijonih podpore za določene projekte. Feliks Wieser pa je v razgovoru z našim listom tudi te „ponudbe“ pravilno ocenil: „V obljubljenih sedmih milijonih vidimo poskus vlade, da celotno podporo vsem organizacijam (cerkvenim ustanovam, športnim klubom,...) spravi na eno samo postavko. Tako bi bila morda celotna vsota navidežno zadovoljiva, za dejanske potrebe pa bi pomenila le kapljico na vroči kamen.“ Wieser je tudi poudaril, da taka vsota ne bi pomenila izboljšanja oz. zvišanja podpore, da torej osrednje politične in kulturne organizacije ne bi dobile nič več.

Pri teh „obljubah“ pa ostaja še drug nesprejemljiv prizvok. Ministra sta namreč zahtevala, da koroški Slovenci vstopimo v sosvet, ki bi potem ta paket obravnaval dalje. Wieser k temu vprašanju: „Za nas je nesprejemljivo, da bi se zadovoljili s tem paketom, če pa nam hočejo po drugi strani vsiliti ločevanje po jeziku vsiljenih kriterijih. Zato sem zahteval od vlade točen terminski koledar, kdaj hočejo ta paket sploh uresničiti. Mi zahtevamo, da se mora to zgoditi še letos. Šele potem bo ZSO to obravnavala v svojih forumih. Tam bomo govorili tudi o tem, ali bi vstopili v sosvet ali ne. Na noben način pa ne pride v poštev, da bi v to privolili v primeru, da bodo sklenili ločevanje na šolah. V tako kupčijo ne bomo privolili! Pravtako jasno pa je tudi: če bomo kaj dosegli, bo to dosežek tistih, ki smo se vsa leta upravičeno upirali vstopu v sosvet in zahtevali izvedbo tega paketa, ne pa uspeh tistih, ki že leta dolgo sanjajo o vstopu!“

Andrej Mohar

OBZORNIK

Škof ni interveniral

Egon Capellari, krški škof in kot tak tudi odgovorni lastnik celovške tiskarne Carinthia, ni interveniral za 50 uslužbencev podjetja, katerim zdaj grozi odpust. Že pred tedni je podjetje pri delovnem uradu najavilo, da misli na zmanjšanje delovnih mest, pred nekaj dnevi pa so bili prizadeti uslužbenci dejansko obveščeni o ukinitvi delovnega razmerja. Sprva so vsi upali, da bo lastnik tiskovnega društva sv. Jožefa – v tem primeru krška škofija – interveniral za socialno rešitev.

Še vedno neuravnovešen

Propad kmetov v ES

ŽENEVA. Kljub nekoliko pomiritvi na deviznem trgu od začetka leta naprej ameriški dolar še vedno ni stabilen. To je dejal predsednik švicarske nacionalne banke Pierre Languetin. V preteklem letu so morale svetovne osrednje banke podpreti valuto ZDA s 140 milijardami dolarjev. Kriza s tem še vedno ni odstranjena. Slej ko prej so plačilne bilance industrijskih držav neuravnovešene. Trgovinska bilanca ZDA se je sicer nekoliko popravila, vendar se je zunanjetrgovinski primanjkljaj ZDA (zadolžitev v tujini) v preteklem letu kljub temu zvišal za 5,5 odstotkov na 267,3 milijarde dolarjev, je posvaril švicarski bančnik.

BRUSELJ. V državah članicah Evropske skupnosti so leta 1986 našli še okoli 10 milijonov kmetijskih obratov. To število bo do leta 2000 upadlo za polovico, napovedujejo agrarni strokovnjaki ES. Vzrok – statistično že zdaj dokazanemu – propadanju kmetov na območju Evropske skupnosti bo po ocenah strokovnjakov načrtovano znižanje cen za agrarne pridelke. Tako vsaj hočejo gospodarski strategji skupnosti ustaviti nadprodukcijo na agrarnem sektorju. Naraščajoča koncentracija obdelovalne zemlje naj bi bil dodaten vzrok za propadanje – predvsem manjših – kmetijskih obratov, uveljavili se bodo v glavnem visoko tehnizirani velekmjetje.

Izrael na poti v izolacijo

JERUZALEM. Kritika mednarodne javnosti nad stopnjevanjem nemirov v krajih zahodno od Jordana in na področju Gaze, ki so še vedno pod izraelsko zasedbo in v katerih se odpor od revščine, socialne in politične neenakopravnosti prizadetega palestinskega naroda od 7. decembra lanskega leta naprej še ni polegel, je čedalje večja. Izraelska vlada je na protestne demonstracije in akcije Palestinecev odgovarjala z vojaško brutalnostjo: policija in oborožene vojaške sile zdaj v palestinskih getih „skrbijo za mir“, avtomatske puške vse bolj pogosto in smrtonosno bruhajo svoj odgovor na kamenje, ki ga meče uporna palestinska mladina.

Tako že nekaj tednov ne mine dan, ko tiskovne agencije ne bi poročale o novih krvavih spopadih med oboroženimi silami Izraela in prebivalstvom razsedenih področij. Izgredi proti prebivalstvu palestinskih getov so na dnevnem redu, izraelske oblasti pa so medtem iz države izgnale blizu 200 Palestinecev.

Kljub mednarodnemu protestu zaradi brutalnega postopanja v zasedenih področjih izraelska vlada ne kaže pripravljenosti za pogajanja. Tako tudi odklanja mednarodno mirovno konferenco za Bližnji vzhod, ki naj bi bi potekala pod pokroviteljstvom OZN in ob sodelovanju Palestinske osvobodilne organizacije PLO.

Ko je bil izraelski ministrski predsednik Shamir pred tednom dni na državnem obisku v Italiji, je pri svojih pogovornih partnerjih v Rimu stališču zaradi izraelskega stališča na ostro kritiko. Španija in Francija sta medtem odpovedali termin za načrtovani obisk izraelskega ministra za turizem. Celo ameriška strešna organizacija sindikatov AFL-CIO se je priključila protestom OZN in drugih državnih organizacij. Izrael se s svojo trdovratno politiko vedno bolj pojavlja kot nevarnost za regijo Bližnjega vzhoda. Protesti demokratične svetovne javnosti in tozadevna izolacija vlado v Jeruzalemu očitno ne prizadenejo.

Primanjkuje kmetom politične zavesti?

Ali izvoljeni zastopniki Kmetijske zbornice niso v stanju, da bi v tolikšni meri svetovali kmetom, kot bi bilo potrebno, ali pa namenoma informirajo le majhen krog „izvoljenih“, ki to izrabljajo v svojo korist. Prav zaradi tega je bil med kmeti v Podjuni tako velik odmev na predavanju inž. Josefa Willi, ki je na povabilo Zadruga Dobrla vas in Katoliškega doma prosvete v Tinjah predaval o možnostih reševanja poljedelstva pred uničenjem.

Član Kmetijske zbornice v Innsbrucku ni prizanašal vodilnim v poljedelstvu. V svojem predavanju je izčrpno analiziral situacijo kmetijstva in dejal, da so avstrijski kmetje danes v takem položaju, je v veliki meri krivda tistih, ki so vsa leta zavajali kmete v slepo ulico. Danes so kmetje pred dejstvom, da na vseh

koneh in krajih preveč proizvajajo in nastalih stroškov že zdavnaj ne zmorejo več. To velja predvsem za manjše in najmanjše kmete, za katere bi pomenil vstop v Evropsko gospodarsko skupnost istočasno tudi konec kmetovanja.

Dandanes vsepovsod prisotna propaganda za vstop v EGS morda koristi industriji, nikakor pa ne kmečkemu stanu, ki je že danes nekonkurenčen. Kaj bi se zgodilo? Izvoljeni zastopniki bi bili sicer bogato plačani, izogibali pa bi se vsakršne odgovornosti, češ: nimamo nikakršnega vpliva, saj o vsem odločajo v Bruslju.

Da o usodi kmetov ne bi odločali povsem drugi, ki primarno sledijo čisto drugačnemu cilju, je inž. Willi pozval kmetice in kmete k večji politični zavesti. Od njih je terjati več aktivnosti in jih svaril pred tem, da dokončno prepustijo vse odločitve izvoljenim zastopnikom. Za primer, da kmetje v svojem boju lahko tudi uspejo, je navedel predvsem primer zakona o prodaji mleka, ki je bil že sklenjen, pa so ga morali zaradi protesta kmetov spet razveljaviti. Slikovito je tudi ponazoril, kako prevladujejo danes že skoraj kriminalne razmere v kmečkem gospodarstvu, le redki pa imajo vpogled. Da temu ne bo tako še naprej, bo zato morala poskrbeti tudi zbornica in svoje člane obsežno informirati.

Inž. Josef Willi

Slika: Pastork

Cartrans vabi na obalo Črne gore!

Naša turistična agencija Cartrans v Celovcu je minuli petek skupno s predstavniki Turistične zveze Črne gore vabila zastopnike koroških javnih občin na tiskovno konferenco, na kateri so jim predstavili Črno goro.

Po nekaterih nevesočnostih

glede previsokega števila turistov, ki so jih sprejeli lani, so za leto uskladili koordinacijo nočitev.

Črna gora je zanimiva že glede cen, ki so v primerjavi s Slovenijo 30% nižje, razen tega pa se Črnogorci lahko pohvalijo, da imajo najčistejšo obalo Sredozemskega morja, za kar so dobili tudi mednarodno priznanje UNESCO. Črna gora je zaradi milega podnebja zanimiva tudi v zimskem času. Posebna zanimivost je praznik mimoze, nekakšne vrste črnogorski karneval, ki traja tri tedne.

V Črni gori imajo na voljo 146.000 postelj, večino seveda na obali, ki meri skupno 136 kilometrov, od tega je 40 km peščene plaže.

Med najbolj zanimive centre sodijo Hercegnovi, Boka Kotorska, Budva, Sv. Stefan, Petrovac, Bar in Ulcinj. Povedali so, da so v zadnjem letu močno izboljšali tudi infrastrukturo, ki bo ugodila želji zahtevnih gostov.

UNIOR dela v Borovljah Kakovost izpod Grlovca!

Od decembra 1986 dalje tečejo priprave za proizvodnjo v borovljski tovarni orodja Unior. Z dostavo zadnjih modernih strojev januarja letos pa so izpolnjeni pogoji za redno obratovanje. Okoli 30 delavcev in nameščencev je trenutno zaposlenih s poskusno proizvodnjo izvijačev, od meseca marca dalje pa naj bi stekla redna produkcija. Z obratom Unior se je v kriznem področju Borovelj naselilo priznano podjetje, ki med proizvajalci šteje med najboljša v Evropi. V teku leta 1988 naj bi podjetje zaposlovalo že okoli 50 ljudi.

V razgovoru s Slovenskim vestnikom je direktor borovljskega podjetja dipl. inž. Ivan Kalan dejal, da obsega celotna investicija okoli 100 milijonov šilingov. Četrtno sredstev je prispevalo podjetje UNIOR (centrala je v Žrečah pri Slov. Konjicah) iz lastnih sredstev; za ustanovitev novih delovnih mest, za šolanje in za nakup stavbe je dobilo podporo od dežele, prav tako pa so bili potrebni krediti iz fonda ERP.

Borovljski obrat se bo usmeril najprej predvsem na proizvodnjo izvijačev in „bits-ov“ (kratki izvijači idr. npr. za ročne stroje „Black & Decker“), za pozneje pa

načrtujejo tudi proizvodnjo specialnih strojev po naročilu.

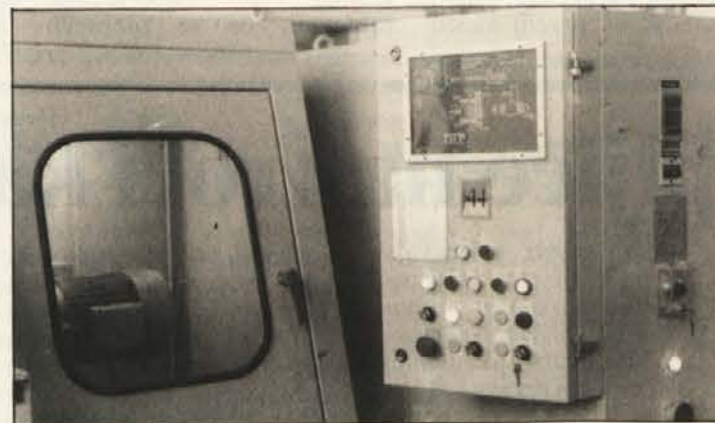
Direktor Kalan je poudaril, da se proizvodi Uniorja uvrščajo po kakovosti in ceni v boljšo kategorijo. Le tako se je mogoče uveljaviti na trgu. Brez težav se bodo izvijači, narejeni v Borovljah, lahko merili z orodjem znamke Stubai, Gedore ali drugimi. Stroji za njih izdelavo so na ravni zahodnoevropske tehnologije, jeklo bodo uvažali iz Zahodne Nemčije, polipropilen in celulozni acetat za ročaje prav tako iz Nemčije in Anglije (ponudbe imajo tudi z Japonske). Okoli 80% proizvodnje je namenjene za

izvoz, 20% pa za avstrijski trg.

Pri zaposlovanju osebja so izbirali menda predvsem po kvaliteti delavca (ne izključno po kvalifikaciji). Svoje mesto v obratu pa imata tudi oba deželna jezika.

V petek 26. februarja ob 11. uri bo ob navzočnosti vabljenih gostov slavnostna otvoritev. Spregovorila bosta generalni direktor UNIORja dipl. inž. Marjan Osolé ter borovljski župan Helmut Krainer. Kulturni spored bodo oblikovali Slovenski oktet, pevski zbor iz Žreč in instrumentalni ansambel Drava Slovenskega prosvetnega društva Borovlje.

Wi

Slika: Wieser

Računalniki usmerjajo precizno delo najsodobnejših strojev.

SLOVO

V zadnjih dneh sta nas pretresli dve žalostni vesti. Za vedno smo se poslovili od Karla Sillana iz Sinče vasi in od Valentina Waldhauserja, pd. Podnarja iz Slovenjega Plajberka. Medtem, ko smo Karla Sillana poznali kot vneta borce za svobodo in pravico delovnih ljudi, nam bo ostal Valentin Waldhauser v trajnem spominu predvsem kot gostilničar v Podnu.

Za naš biro v Celovcu iščemo

nameščenko

z najmanj dveletno prakso, za 1 leto (kasneje možna trajna zaposlitev).

Zaželjeno znanje slovenščine. Kandidatke naj se javijo na tel. številko 0463/516 262.

OGLASA

Brošuro „Zakaj si rojen – cilj in smisel tvojega zemeljskega življenja“ lahko brezplačno naročite pod naslovom: Univerzalne življenje/Universelles Leben, Postfach 140, 5016 Salzburg.

Odvetnika v Celovcu iščeta dvojezično tajnico. Prijave na uredništvo SV na šifro „Zanesljiva“ ali telefonično (0463) 25 447, zjutraj do 9. ure ali zvečer.

Objava

Nujno iščemo sodelavca (sodelavko) za delo v zunanji trgovini. Pogoji: popolno znanje slovenskega jezika.

Zaželjena praksa in poznavanje angleškega jezika. Nudimo dobre dohodke in ugodno delovno vzdušje.

Pismene vloge na: IMP Metall Ges. m.b.H., 9184 Sentschach v Rožu. Tel.: 0 42 53/544

Konstruktiver Vorschlag des Zentralverbandes

Die Diskussion über das zweisprachige Schulwesen in Kärnten geht weiter. Nachdem sich SPÖ, ÖVP und FPÖ im November auf einen Dreiparteienpakt geeinigt haben, sind nun zwei weitere Trennungsmodelle in Diskussion. Doch stoßen diese (gleich wie der Dreiparteienbeschluss) auf harte Kritik seitens der Fachwelt und der slowenischen Organisationen (nur der KHD kritisiert sie von der anderen Seite: für den KHD sind sie unakzeptabel, da sie den „deutschen Lehrer für deutschkärntner Kinder“ nicht hundertprozentig verankern und den Geltungsbereich nicht einschränken).

Der Zentralverband slowenischer Organisationen hat nun seinerseits ein konstruktives Modell erarbeitet und es im Koordinationsausschuß der slowenischen Organisationen eingebracht. Der Vorschlag des Zentralverbandes geht davon aus, daß im gesamten zweisprachigen Gebiet auf der Vorschul- und den ersten vier Schulstufen alle Kinder zweisprachig unterrichtet werden würden, so daß alle Schüler Kenntnisse aus beiden Sprachen erwerben würden. Von der 5. Schulstufe an würde der Unterricht in deutscher Sprache erteilt werden, die slowenische Sprache jedoch Pflichtgegenstand bleiben. Auf ausdrücklichen Wunsch der Erziehungsberechtigten bzw. der Eltern wären Abmeldungen vom zweisprachigen Unterricht möglich. In diesem Fall würde der Unterricht für die abgemeldeten Schüler in deutscher Sprache in Klassengemeinschaft mit zweisprachigen Schülern erteilt, die slowenische Sprache bliebe für die abgemeldeten Kinder jedoch Pflichtgegenstand.

Der Vorschlag des Zentralverbandes, der zuerst im Koordinationsausschuß und darauf mit der Bundesregierung diskutiert und erörtert werden soll, bedeutet jedenfalls einen konstruktiven Beitrag, der eine entscheidende Verbesserung des gemeinsamen zweisprachigen Unterrichtes bewerkstelligen könnte.

UNIOR eröffnet am 26. Februar

Seit Dezember 1986 bereitet sich die Firma UNIOR in Ferlach/Borovlje auf die Eröffnung ihrer Werkzeugfabrik vor. Am Freitag wird das Werk, in welchem jetzt 30 Menschen beschäftigt sind (die Zahl soll allerdings schon im Laufe des heurigen Jahres auf 50 anwachsen), im Beisein von Landeshauptmann Wagner, Bürgermeister Krainer und des slowenischen Regierungschefs Šinigoj offiziell eröffnet werden. Wie verlautet, soll es am Rande der Eröffnung auch zu einem Gespräch Wagner-Šinigoj kommen.

DIESE WOCHE IM

SLOVENSKI
VESTNIK

Die Seite
für unsere
deutschsprachigen
Leser/innen

Dipl. Ing. Feliks Wieser zu Wiener Gespräch: Schulfrage offen – für Euphorie kein Grund

In einem Gespräch mit dem „Slovenski vestnik“ nahm der Vorsitzende des Zentralverbandes slowenischer Organisationen / Zveza slovenskih organizacij, Dipl. Ing. Feliks Wieser, zum jüngsten Gespräch zwischen Vertretern der beiden slowenischen Organisationen (für den Zentralverband nahmen daran Wieser und Sekretär Dr. Marjan Sturm teil) und den beiden Ministern Löschner und Neisser Stellung. Wieser meinte zwar, daß das Gespräch bisher das konstruktivste Arbeitsgespräch war, er könne sich aber des Eindrucks nicht erwehren, daß die Regierung zwar zu einigen Zugeständnissen bereit sei, im selbem Augenblick jedoch die Schulfrage zu Ungunsten der Kärntner Slowenen im Parlament „lösen“ wolle.

Als positivstes Ergebnis wertete Wieser noch die Ankündigung, die Slowenen würden wöchentlich eine halbstündige Sendung im Fernsehen sowie im Rahmen der Kärntner Landesrundschau zwei tägliche Radiominuten bekommen. In der Kindergartenfrage sei eine Subventionierung von 150.000 Schilling versprochen worden, doch müsse der Regierung klar sein, daß diese Summe nicht zur Ab-

gangdeckung ausreiche. „Außerdem“, so Wieser, „blieben die Minister damit hinter dem Angebot des früheren Bundeskanzlers Sinowatz zurück, der immerhin noch die Übernahme der Kosten für eine Kindergärtnerin offerierte.“

Dipl. Ing. Feliks Wieser

Bezüglich der zweisprachigen Handelsakademie meinte Wieser im Gespräch mit SV, daß die Slowenen eine private HAK nicht akzeptieren könnten. „Damit würde man die Zahl der potentiellen Interessenten einengen. Auch jene Deutschsprachigen würde eine Privatanstalt abstoßen, die ansonsten an eine zweisprachige Qualifikation interessiert wären.“

Bezüglich der „angebotenen“ finanziellen Zuwendung meinte Feliks Wieser, daß die Regierung offenbar versuche, sämtliche Subventionen (für kirchliche Einrichtungen, Sportvereine,...) in einem Topf unterzubringen. „Somit würde die Summe für das Ohr vielleicht noch recht gut klingen, in der Praxis würde sie jedoch nur einen Tropfen auf den heißen Stein bedeuten!“

Überhaupt lehnte Wieser jede Euphorie bezüglich der Verhandlungsergebnisse ab: „Um die Verwirklichung dieses Paketes kämpfen wir schon seit mehr als neun Jahren. Vor allem aber können wir uns mit der Verwirklichung dieses Pakets nicht zufriedengeben, wenn im selbem Moment die Trennung von Schülern nach sprachlichen Kriterien an den Schulen Südkärntens beschlossen wird!“

Wieser betonte abschließend, daß der Zentralverband erst nach Vorlage eines genauen Terminplanes seitens der Regierung in seinen Gremien über einen Eintritt in den Volksgruppenbeirat beraten wird. „Auf keinen Fall“, so Wieser, „aber sind wir bereit, im Gegenzug auch das Volksgruppengesetz anzuerkennen!“

Auch in Italien: Das Slowenische diskriminiert

Der vor 14 Tagen in Triest/Trst wegen seines Anspruches auf Gebrauch des Slowenischen als Amtssprache verhaftete Prof. Samo Pahor ist wieder frei. Wegen seines „Vergehens“ wurde Prof. Pahor am Dienstag, den 16. Feber, zu einer bedingten Freiheitsstrafe von fünf Monaten verurteilt. Als Begründung zur Urteilsverkündung führte das Gericht in Triest/Trst an, Prof. Pahor hätte Widerstand gegen eine öffentliche Amtsperson geleistet und dieser körperliche Verletzungen zugefügt. Mit der Freilassung endete der erste Akt des Abenteuers von Prof. Pahor, der sich schon jahrelang für den Gebrauch seiner slowenischen Muttersprache in der Öffentlichkeit bemüht. Prof. Pahor hat gegen das Urteil berufen und angekündigt, seinen Kampf weiterführen zu wollen.

Die Verhaftung von Prof. Pahor löste eine Welle des Protestes und der Solidarität aus, die 14 Tage nach dem Vorfall und auch nach der erfolgten Urteilsverkündung noch kein Ende genommen hat. Zahlreiche slowenische und den Slowenen gutgesinnte Organisationen in Italien

haben nach der Festnahme von Prof. Pahor bei den höchsten staatlichen Stellen schärfstens gegen eine solche Diskriminierung eines Angehörigen der slowenischen Volksgruppe in Italien protestiert.

Der Prozeß gegen Prof. Samo Pahor hat aber auch aufgezeigt, wie das Gesetz nach Belieben interpretiert werden kann. Laut eines Erkenntnisses des Verfassungs-

gerichtshofes wurde auf Verlangen von Prof. Pahor ein Übersetzer beigezogen, denn aus dem Erkenntnis geht hervor, daß Slowenen das Recht zugestehen, bei öffentlichen Ämtern von ihrer Muttersprache Gebrauch zu machen. So darf beim Gericht slowenisch gesprochen werden, es kann aber kein Telegramm in slowenischer Sprache abgegeben werden oder ein Einzahlungsbeleg slowenisch adressiert sein.

Prof. Samo Pahor während des Prozesses.

LESERBRIEFE

Rücktritt

Der Bericht der Historikerkommission bestätigte, was mittlerweile fast alle vermutet haben: Der Bundespräsident muß von rechtswidrigen Vorgängen und Handlungen im Rahmen seiner Offizierstätigkeit Kenntnis gehabt haben. Das allein wäre noch nicht so schlimm. Schlimm und unentschuldig hingenen ist, daß der Bundespräsident stets beteuerte, nicht von diesen greulichen Vorgängen gewußt zu haben. Die logische Schlußfolgerungen aus diesen nüchternen Tatbeständen wird stündlich in den Nachrichtensendungen wiederholt. „Der Bundespräsident scheine mit der Wahrheit nicht auf gutem Fuß zu stehen“. Konkreter formuliert heißt das, daß Waldheim wesentlich nicht die Wahrheit gesagt, also gelogen hat.

Daher muß Waldheim zurücktreten oder, wie es aussieht, zum Rücktritt gezwungen werden.

Peter Kaiser,
Landesvorsitzender der
Sozialistischen Jugend
Kärnten

Lügendegebäude

Wieder einmal stellte der „Pflichterfüller vom Dienst“ unter Beweis, daß für ihn die persönlichen Interessen wichtiger sind als das Bestreben, Österreich nach bestem Wissen und Gewissen in der Welt zu vertreten. Das schwer einstußgefährdete Lügendegebäude des Dr. Waldheim bricht allmählich in sich zusammen, doch scheint ihn dies völlig unberührt zu lassen. Das Thema wäre auch nicht so brisant, wenn es sich dabei nicht um den Mann handeln würde, der das höchste Amt im Staate Österreich ausüben hätten. Und von Ausübung seines Amtes kann wohl kaum die Rede sein, wenn er ständig damit beschäftigt ist, sein Wohlwollen für Österreich damit unter Beweis zu stellen, daß er nach und nach ein Stückchen Wahrheit preisgibt und diejenigen, die ihn der mehrfachen Lüge überführt haben, einfach als Verleumder abtut.

„Wo, Herr Bundespräsident, gibt es so etwas in der ganzen Welt ein zweitesmal? Wohl in keinem demokratischen Staat der Erde wäre ein Mann wie Sie jetzt noch im Amt.“

Alles in allem stimmt es mich sehr traurig, denn Sie werden niemals im westlichen Ausland als Vertreter Österreichs empfangen und anerkannt werden – so gesehen kosten Sie uns eigentlich nur eine schöne Summe an Steuergeldern.

Andreas Kraßnitzer,
Klagenfurt

Slovensko zadružništvo v letu 1987

Leto 1987 je bilo za naše zadružništvo gospodarsko težko leto. Kakor je bilo v zadnjih letih in tudi v letu 1987 razveseljivo, da smo modernizirali, povečali in na novo zgradili več poslovnih enot, pa so bilance izkazale tudi večje stroške (odpisi, obresti, obratni in personalni stroški). Promet in dohodek pa se nista dvigala vzporedno s stroški. Zato je zdaj največja naloga, da se vsi stroški uskladijo z dohodki.

Reševanje polomije pri Posojilnici-Bank Borovlje je zahtevalo veliko naporov poslovođstev na zvezi in v Borovljah. Deloma smo morali sami prevzeti bremena izpadov pri posojilih in kreditih, deloma pa smo dobili solidarnostno pomoč od Zadružne centrale na Dunaju. Mnogo se je v zadnjem času govorilo o tem, da je ta pomoč povezana z nekaterimi zahtevami, ki naj ne bi bile sprejemljive. V bistvu pa je samo ena zahteva in ta je povsem logična: V prihodnje moramo delovati gospodarno, tako da se bomo vzdrževali sami

in ne bo več potrebna pomoč od zunaj. Zato bo v prihodnje potrebno, da bodo vse naše zadruge poslovale pozitivno. Se bomo morali združiti v še večje enote, ki bodo poslovale bolj racionalno in imele manjše stroške, ali pa bo zadostovalo, da bomo isti učinek dosegli preko povečanja prometa in znižanja stroškov, bo odvisno od naše poslovnosti. Vsekakor bodo morale parole kot so „racionalizacija, znižanje stroškov, prestrukturiranje, specializacija in dodatno izobraževanje“ priti do izrazi tudi v našem zadružništvu.

Blagovne zadruge so v letu 1987 ustvarile 169 milijonov šil. prometa, nekoliko več kot v letu poprej. Delovalo je 8 samostojnih zadrug s 7 podružnicami in blagovni oddelek zveze – skupaj torej 16 prodajnih mest.

Po v letu 1987 sklenjenih spojitvah imamo na denarnem sektorju še 9 samostojnih posojilnic s 24 filialami ter Zvezo slovenskih zadrug v Celovcu, skupaj torej 34 bančnih mest (4 filiale ne

delajo).

Od ostalih zadrug dela samo še Živinorejska zadruha Libuče.

Na Koroškem imamo torej skupaj 51 zadružnih postojank. Zveza, posojilnice, blagovne in druge zadruge ter firme, pri katerih je Zveza slovenskih zadrug udeležena z več kot 50%, zaposlujejo trenutno 240 sodelavcev. Za plače je bilo potrebno v letu 1987 okoli 70 milijonov šil.

Zvezine trgovske in proizvodne firme so ustvarile v letu 1987 okoli 2 milijardi šil. prometa.

Največji problem Zveze in posojilnic je razmeroma nizek lastni ali jamstveni kapital. V izpolnjevanju zakona o kreditnem gospodarstvu (ZKG-KWG) morajo v naslednjih letih Zveza slovenskih zadrug in posojilnice letno povečati lastni kapital za nad 10 milijonov šil. in to preko dohodka ali preko pridobivanja novih deležev.

V letu 1987 je zvezi, posojilnicam in zadrugam že uspelo pridobiti ca 3 milj. šil. novega deležnega kapi-

tala, kar že nakazuje uspešnost naše akcije za pridobivanje novih deležev. Nadaljnji napor v to smer bodo potrebni tudi še v prihodnje.

Posebna pozornost pri odobranju večjih kreditov in posojil mora postati največja naloga vseh poslovođij. Zveza slovenskih zadrug je zato okrepila revizijski oddelek z dodatnimi sodelavci in poverila vodstvo angažiranemu in strokovnemu sodelavcu.

Še večji poudarek bo dobilo tudi strokovno izobraževanje, ker se je samo na bančnem sektorju v zadnjih 2 letih zaposlilo mnogo novih sodelavcev.

Naše zadružništvo se mora v naslednjih letih gospodarsko še bolj okrepiti, tako da bo na čvrstih osnovah. Prevladovati mora poslovnost. Samo na ta način bo koristilo tudi našemu narodu na Koroškem. Zdrava gospodarska podlaga teh naših samostojnih, avtohtonih zadružnih ustanov pa bo lahko tudi več prispevala v druge narodnostne namene. Zato jo najprej vsi poslovno okrepimo!

Dipl. trg. J. Habernik

Bančna tajnost

Upoštevanje bančne tajnosti ni le v interesu stranke in banke, temveč tudi v interesu narodnega gospodarstva. Bančna tajnost je pomemben steber zaupanja bankam.

Kaj je bančna tajnost? Bančna tajnost je obveznost bank, njenih sodelavcev in članov odborov ter drugih oseb, ki delujejo pri banki, da skrivnosti, ki so jim bile zaupane ali dostopne izključno na osnovi poslovnih odnosov s strankami, ne razkrijejo ali izkoristijo. Če postane organom oblasti pri njihovi službeni dejavnosti znana dejstva, ki so podrejena bančni tajnosti, morajo varovati uradno tajnost, katere se lahko razrešijo samo v slučajih, ki jih predvideva zakon o kreditnem gospodarstvu.

Obveza bančne tajnosti velja časovno neomejeno. Torej so člani upravnega in nadzornega odbora prav tako obvezani upoštevati bančno tajnost kot nameščenci bake, revizor in druge za banko delujoče osebe (npr. konsultanti, izvedenci ali odvetniki) in to tudi tedaj, če poslovni odnos preneha.

Bančna tajnost zajema vsa dejstva, s katerimi se seznanijo odborniki, zaposleni in druge neposredno vključene osebe izključno na osnovi njihove funkcije oziroma njihovega poklica tako npr. **eksistenca konta, knjižbe na njem, dodelitev kredita oziroma odklonitev prošnje za kredit kot tudi podatki o proizvodnji in tehnični opremljenosti podjetja stranke.**

Zakon o kreditnem gospodarstvu predvideva, da obveznost upoštevanja bančne tajnosti ne velja v sledečih primerih:

- v zvezi s tekočimi kazenskimi postopki napram kazenskim sodiščem in s tekočimi kazenskimi postopki zaradi namernih finančnih prekrškov;
- v zvezi z zapuščinskimi obravnavami napram zapuščinskemu sodišču in notarju;
- če stranka izrecno in pismeno privoli razodetje skrivnosti;
- za splošne v bančnem poslovanju običajne poizvedbe o gospodarskem položaju podjetja;
- v kolikor je razodetje skrivnosti potrebno za razčiščenje pravnih zadev med banko in stranko;
- glede obvezne priglasitve § 25 odst. (1) zakona o davkih na dediščino in darila.

Mag. K. Kropiunik

Za ohranitev družinskih kmetij

V četrtek, 18. februarja je organizirala kmečko-gospodarska Zadruha Dobrla vas skupno s Tintjskim katoliškim domom SODALITAS zelo zanimivo strokovno predavanje z naslovom „Kmečko poljedelstvo pred uničenjem.“ Kaj je treba storiti, da se to prepreči? Predaval je zelo znani kmetijski strokovnjak inž. Josef Willi s kmetijske zbornice Innsbrucka. V kmetijstvu je prišlo v zadnjih desetletjih do močnega padanja števila kmetij. Prišlo je do vsevečje koncentracije v kmetijstvu. Kaj so vzroki oz. kaj so glavni vzroki, da zapusti vedno več kmetov svojo kmetijo in gre v druge poklice. V povojnem času je bila deviza „zasigurati poceni živila za celotno prebivalstvo.“ Zaradi zelo nizkih cen za kmetijske produkte in vedno manjšega števila zaposlenih v kmetijstvu so kmetje silili v vsevečjo specializacijo in industrializacijo kmetijstva. S tem, tako predavatelj, se je začela odvisnost kmetijstva od industrije. Na začetku se je ta razvoj ocenil kot zelo pozitiven. Manjše število kmetov je v bistvu zagotovilo potrebe po prehrani prebivalstva. Niso pa upoštevali posledic enostranskega kmetovanja na posameznih kmetijah. Šele v zadnjem času družba začneja obsojati kmete, da obremenjujejo okolje, čeprav kmetov prej niso pravočasno svarili in so ti bili v bistvu prisiljeni zaradi ekonomskih predpogojev tako kmetovati.

Glavno korist današnjega načina kmetovanja imajo predvsem veliki in kapitalno močni kmetje, prebivalstvo, ki ima zasigurano poceni živila, kmetijska industrija, ki proizvaja kmetijske stroje, gnojila itd., trgovina, predelovalna industrija (tukaj so mišljene mle-

karne in razni drugi obrati). Potem države, ki kupujejo poceni kmetijske viške predvsem v zahodno-evropskih državah po zelo nizkih cenah, in veliko število obrtnikov. Posledice nosijo kmetje, ki morajo kmetovati pod neugodnimi pogoji. To so predvsem gorski kmetje. Potem tudi celotno prebivalstvo, ker kvaliteta kmetijskih produktov ni vedno optimalna. Ta aspekt še zelo zanemarjamo. Mnenja smo namreč bili, da lahko naravo kot tako nemoteno izkoriščamo brez srednjeročnih predvsem pa dolgoročnih posledic.

Kaj naj bi se zgodilo, da bi se današnje stanje spremenilo?

Izkoriščanje kmetov je potrebno zaustaviti. Kajti ni naš cilj, da bo čez nekaj let morda delež kmetov padel na 3 – 4 % celotnega prebivalstva, da bodo kmetije umirale oz. zmanjšanje števila kmetij se more zaustaviti. Zato je pa potrebno več solidarnosti med kmeti samimi in potrošniki kmetijskih produktov, to se pravi s celotnim ostalim prebivalstvom. Kajti družba zahteva od kmetov samoumevno zasigurano oskrbo s prehrano, visoko kvaliteto prehrane, zaščito okolja, vzdrževanje ravnotežja v naravi, obdelovanje kmetijskih površin tudi v zelo neugodnih legah (predvsem velja to za gor-

ske kmetije), zagotovitev naselitve na podeželju in delno oskrbo z energijo. Predvsem z bioenergijo. Družba pa danes še kljub temu ni pripravljena definirati, kaj je kmečki družinski obrat, ki naj bi izpolnil vse zgoraj nevedene usluge za družbo.

Iz tega vidika je predavatelj zahteval, da naj bi se kmetovanje na kmetijah vrnilo na zdravih ekoloških metodah. Kmetje naj bi proizvajali samo toliko, kolikor zmorejo lastne kmetije. Dodatno bi bilo potrebno vse bolj omejiti, kmetovanje, ki je neodvisno od lastne zemlje. Kajti samo tako bi imeli tudi možnost znižati kmetijsko proizvodnjo in s tem zvišati cene za kmečke produkte. Kmetijska nasvetovalna služba pa naj bi še bolj podpirala vse samoiniciative kmetov, predvsem tudi direktno prodajo kmetijskih produktov, zniževanje stroškov v kmetijski proizvodnji, da se s tem kmetom zagotovi višji dohodek. Avstrijsko zadružništvo se bo prav tako moralo prilagoditi novim tokovom v kmetijstvu in nuditi kmetom podporo pri reševanju problemov.

Kaj lahko kmetje sami naredimo za izboljšanje situacije?

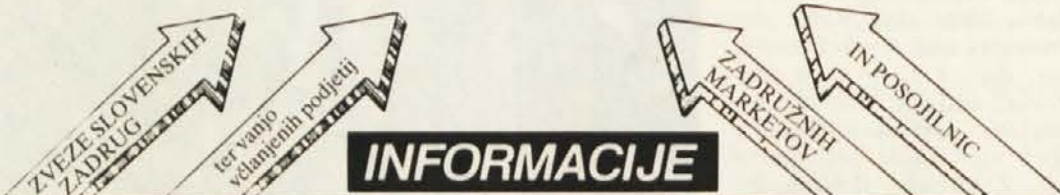
Kmetje se morajo vedno bolj zavedati, kaj se v bistvu dogaja z njimi. Med sabo se morajo bolj solidarizirati in manj misliti

samo na svoje lastne interese. V ospredju morajo stati razmišljanja, kaj lahko skupno podvzamemo, da bomo skupno preživel. Dobro možnosti sodelovanja med kmeti so produkcijske skupnosti, potem strojni krožki in tudi delovne skupine, ki razmišljajo o agrarnih problemih in jih potem tudi učinkovito zahtevajo od pristojnih političnih organov. Samo z optimizmom, v zaupanju v lastno moč bomo lahko tudi nekaj spremenili. Napačno pa je biti pesimističen in neaktiven.

Kmetijstvo se danes nahaja v zelo težki situaciji. Boj za trg postaja vedno bolj oster, predvsem tudi z vidika možnosti priključitve Avstrije na trg Evropske gospodarske skupnosti. S priključitvijo na Evropsko gospodarsko skupnost sigurno ne bodo problemi manjši, temveč še večji. Mi imamo pa še možnost, da sedaj sprožimo spremembo javnega mnenja, da se zahteva za avstrijsko kmetijstvo določen poseben status v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Kajti tudi tam so problemi še večji kot pri nas, in strukturne spremembe znotraj kmetijstva v posameznih deželah se vsebolj zaostrejejo.

Predavanju je sledila zelo živahna diskusija. Diskusijo je vodil Jože Hašej iz Kokij. On je bil tudi pobudnik tega predavanja, katerega se je udeležilo preko 100 kmetov iz cele Podjune.

dipl. inž. Štefan Domej

Redakcija: dipl. inž. Štefan Domej (SJK); Drago Pörsch, dipl. trg. Joza Habernik (ZSZ); Joško Nachbar (Posojilnica Pliberk); priložnostno drugi sodelavci.

VESTNIKOVA

REVIJA

FEB. 88

12. 2. 1934 so Avstriji zlomili hrbtenico...

Za priprave avstrijske vlade in koalicijskih strank na 50. obletnico priključitve Avstrije k nemškemu rajhu je značilno dejstvo, da so spomin na 12. februar 1934 skoraj popolnoma izključile.

12. februarja 1934 je prišlo do odprtega boja med razredno zavednim delavstvom, člani Schutzbunda, socialisti in komunisti na eni, ter klerikalno fašistično reakcijo pod vodstvom Dollfußovega režima na drugi strani.

Prvi so branili socialni in demokratični napredek, ki so si ga izborili po letu 1918, drugi pa so se hoteli znebiti te „revolucionarne drhali.“ Zato je Dollfußov režim krvavo zatrl delavsko gibanje, uničil ustanove delavstva (kakor npr. konzumne zadruge – na sliki v dunajskem okraju Ottakring) ter proglasil avstrofašistični režim.

Na ta način je Dollfußov režim pripravil pot za nemški fašizem, katerega prvo dejanje je bila priključitev Avstrije k Hitlerjevi Nemčiji...

Slika: ORF

stran 3

Portret
meseca:
Rudi
Benétik

stran 4

Potovanje
po Estados
unidos de
Mexiko

stran 6

Spomini:
Čez noč
smo postali
številke

stran 7

Kulturna
dejavnost
porabskih
Slovencev

stran 8

Za našo
mladino
in naše
otroke

„Objektivnost“ pri imenovanju ravnateljev – ali: šolska oblast ima vedno prav

„Učiteljci XY nista provizoričnega vodstva šole poverili SPÖ ali ÖVP, nalogo provizoričnega vodstva šole je učiteljica dobila edinole na podlagi zakonskih določil, ki predvidevajo, da mora to nalogo prevzeti učitelj, ki ima na tej šoli največ službenih let.“ Tako, kakor v tem resničnem primeru, se vplivni moške v deželi večkrat branijo, če se kdo pritožuje zaradi personalne politike na šolah.

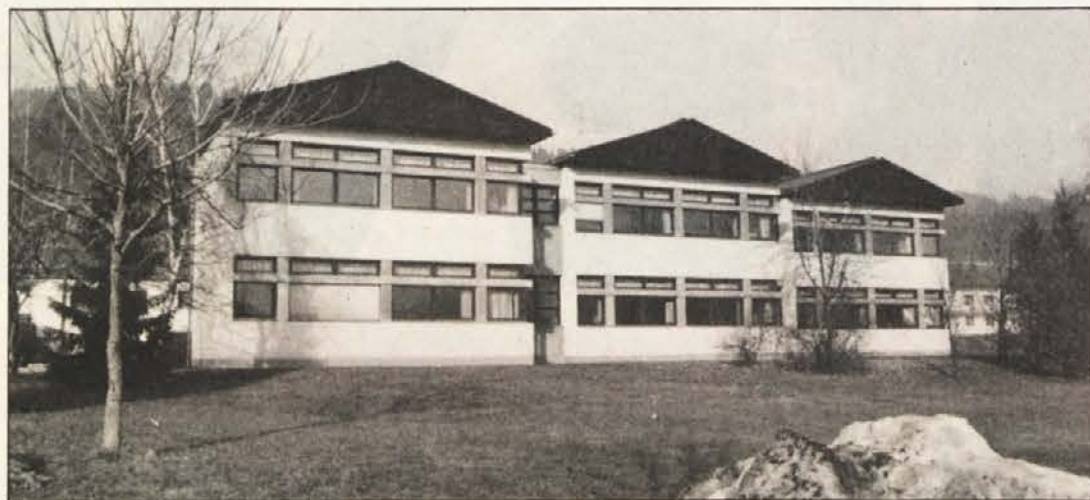
Kljub objektivnejšim predpisom ni mogoče zanikati, da pri imenovanju ravnateljskih mest ne bi vladal strankarski proporc. Če je na Žihpoljah ravnatelj „črn“, mora biti v Kotmari vasi „rdeč“. Sistem je utečen. Le redko je razmerje političnih sil v občini tako izravnano, da je potrebna za to še posebna pismena pogodba, kakršno so pred leti sklenili v Šmohorju in je pred kratkim razburjala politične duhove.

Utečen pa je še drug mehanizem, ki je namenjen zavednim Slovincem na Koroškem. V tistem strankarskem soglasju začne delovati, če se zaveden Slovenec poteguje za ravnateljsko mesto (oziroma če obstoja verjetnost, da bo zaprosil za to). Kako so od ravnateljskega mesta pred leti odrinili Helgo Mlinarjevo v Škocijanu, čeprav

je bila že dve leti provizorična ravnateljica, je znano, in je le eden izmed primerov za gornjo trditev.

Manj znan pa je primer iz Kotmare vasi, kjer je šolska oblast pri izbiri ravnateljice enostavno prezrla priljubljeno učiteljico domačinko, ki je imela največ službenih let na tej šoli. Ko se je s koncem šolskega leta 1985/86 ravnatelj Josef Schwarz odpravil v pokoj, je mnogo staršev in občanov računalo z novo ravnateljico Reziko Iskra. Šolske oblasti pa so se odločile za Walpurgo Janša iz Bistrice v Rožu.

Poleg staršev, šolarjev in Rezike Iskra same (na šoli je do tedaj poučevala 11 let, ima definitivno delovno mesto, živi pa v Čahorčah pri Kotmari vasi) so bili presenečeni tudi drugi učitelji. Običajno so

Dvojezična ljudska šola v Kotmari vasi.

Slika: Rulitz

oblasti za provizoričnega vodjo šole določale učitelja z največ službenimi leti. Marsikdo je bil prepričan, da mora po § 27 službenega zakona deželnih učiteljev to tako biti. Oblasti pa so v tem primeru sklenile, da temu ni tako.

Sklicevale so se na 2. odstavek § 27, ki določa, da je v primeru 3 mesečne odsotnosti ravnatelja treba določiti enega izmed deželnih učiteljev, le pri krajši odsotnosti ga zastopa učitelj z iste šole. Ravnatelj Josef Schwarz pa je bil pred upokojitvijo tri mesece v bolniškem staležu.

Toda upravičen je sum, da so bili za temi formalnostmi politični oz. narodnopolitični vzroki. Samo dva primera: Menda je kotmirški župan Josef Struger med drugim dejal, da Reziko Iskra verjetno

„še bremeni oče“ (partizan Karel Prušnik-Gašper). Za krajevno socialistično organizacijo dve leti pred letom 1988 še ni bil pravi čas, da bi bili ponosni na domači odpor proti Hitlerjevi diktaturi.

Sum o politično obarvani odločitvi se potrjuje še ob informaciji, da po razpisu ravnateljskega mesta okrajna organizacija SLO Rezike Iskra niti ni uvrstila na 2. ali 3. mesto svojega predloga. Utemeljitev: Če bi jo upoštevali v predlogu, bi njena pritožba „na Dunaju“ morda prodrla!! (Take besede, čeprav je članica SLO-ja!)

V okviru svojih možnosti se je Rezika službeno pritožila pri šolskem uradu okrajnega glavarstva (dobila je zgoraj navedeni formalni odgovor). Napisala pa je tudi vrsto pisem uglednim socialistom na

Koroškem in v Avstriji (ter prejela veliko solidarnostnih izjav npr. od Josefa Guttenbrunnerja in bivšega ministra Herberta Moritza).

Verjetno ne pretiravamo, če ob tem primeru ugotovimo, da je spet ena učiteljica (ki je z uradne strani leta 1983 in 1987 dobila pohvale za svoj izvrsten dvojezičen pouk) izgubila svoje zaupanje v pravičnost šolskih oblasti in socialistične stranke. Oblasti lahko sicer formalno ugotovijo, da je bila imenovana za ravnateljico oseba, ki prav tako dobro obvlada dvojezičen pouk in je dobra pedagoška sila, (čeprav je imela manj službenih let). Ostaja pa grenak priokus, da je med približno enakima kandidatama dobila mesto tista, ki se manj udeležuje za ohranitev slovenske narodne skupnosti.

NA POLICAH KNJIGARNE DRAVA-NAŠA KNJIGA SMO NAŠLI

Ciril Zlobec:
BESEDA

Zbirka stotih Zlobčevih pesmi je izšla ob njegovi šestdesetletnici in je prerez njegovega življenjskega dela. Pesnik, pisatelj, urednik, publicist in prevajalec Ciril Zlobec, rojen leta 1925 na Krasu, je eden najbolj znanih pesnikov slovenskem kulturnem prostoru. Njegova lirika je oblikovno umirjena, a silna v izpovedi. Založba Lipa, Koper 1985

Zmaga Kumer
LJUDSKA GLASBILA IN GODCI

Predgovor: Zaokrožena in zanimiva študija o glasbilih in godbi v življenju slovenskega človeka. Avtorica z vso skrbnostjo opisuje ljudska glasbila, njihove značilnosti in rabo v praksi. Dotika se tudi zgodovinskih ozadij ljudskega instrumentarija in se pri tem ne omejuje samo na slovenski, temveč sega še v širši, evropski prostor. Ob tem pa pripoveduje o ljudskih godcih in

godčevskih skupinah, o priložnostih, ob katerih nastopajo, o njihovem socialnem položaju itn. Tako zajema poleg izvajalca ves njegov ambient, v katerem živi in dela. Slovenskemu bralcu bo knjiga odprla marsikatero novo spoznanje z glasbenega in etnološkega področja. Knjiga je opremljena s številnimi ilustracijami in fotografijami. Slovenska matica, Ljubljana 1983

Boris Urbančič:
O JEZIKOVNI KULTURI

Človek bi želel, da bi to knjigo prebrali vsi profesorji, novinarji, lektorji, vsi samozvani ali demokratično voljeni govorniki, vsi tisti, ki vedo, da je slovenščina lep jezik ali pa se želijo o tem prepričati.

Urbančič je zelo konkreten in se zaveda, da je jezik živ, zato tudi občutljiv in podvržen nenehnemu spreminjanju. Veliko prostora je namenil odnosu do jezika in kriterijem določanja pravil v jeziku.

O purizmu v jeziku pravi na primer: „Kot pravijo puristi, bi nam moral biti vsaj ideal, da si najdemo ali ustvarimo za vsako tujko primerno domačo besedo. Ta ideal je precej daleč od realnosti, če pomislimo na tisoče in tisoče tujk, ki se uporabljajo v številnih strokah, čedalje bolj pa tudi v zadevah vsakdanjega življenja. ...Če se ozremo po nedavni preteklosti v Evropi, vidimo, da se je „očiščenje“ jezika najbolj razmahnilo tam,

kjer sta bila najbolj opogumljena nacionalizem in šovinizem. Kolikor bolj se bomo tudi mi pustili zanašati od nacionalističnih čustev, tem ekstremnejši in absurdnejši bodo posegi v naravni tok slovenskega jezikovnega razvoja.“

O vplivu jezika na drug jezik: „Že sama politična neenakopravnost jezikovne skupnosti (naroda alvi manjšine) v državi skriva v sebi številne možnosti zapostavljanja jezika. Najmanj, kar se mu pri tem zgodi, je zaostajanje v razvoju, vsaj na določenih področjih človeške dejavnosti, ker ima jezik v takem položaju okrnjene družbene funkcije. Če se raba jezika omejuje v kulturnem življenju, če nima polnih pravic v uradih in šolah, če je izrinjen iz javnosti in se goji samo v družinskem krogu, mora prevzeti manjkajoče funkcije drug jezik.“ Bridko, kajne? Založba Delavska enotnost, Ljubljana 1987

Anton Trstenjak:
ČLOVEK IN NJEGOVA PISAVA

Grafologija je postala znanstvena veda in dr. Trstenjak je svoja spoznanja in izkušnje strnil v knjigi, katero bosta z zanimanjem brala strokovnjak in amater. Odkrivanje značaja, duševnosti in celotne človekove osebnosti je gotovo mikavna zadeva, pot do pravilne presoje pa resen študij. Založba Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva, Ljubljana 1986

Druga pesniška zbirka Maje Haderlap: Bajalice

Ob koncu preteklega leta je v skupni založbi Drave in Tržaškega tiska izšla druga zbirka pesmi Maje Haderlapove. Za žalik pesmimi so se rodile **Bajalice**.

Lahko malo razmišljamo o naslovu? Bajalice je palica, skateno iščejo studence. Tudi Majine pesmi so sredstvo za odpiranje globin, za katere pesnica že natančno ve, da obstajajo, pa jih je treba prej urediti z besedo – bajalico.

Kmecl v oceni pesniške zbirke pravi, da je pesnica

s poezijo že nekako dedno obremenjena, in ugotavlja, da se v njenih pesmih mojstrsko prepletata čustvo in intelekt. Naj ga citiram:

„To je torej zbirka lirskih verzov o drugačnem gledanju, silovita in prevzemajoča poetska samoanaliza, poezija intelektualne resignacije ali celo zavrženosti in bridkosti, ki iz tega nastaja, zraven pa trde, komajda kdaj naravnost povedane, pa globoke ljubezni do vsega, kar nam je dano in naloženo. Utišana, neretorična umetnost, izpoved brez preveč jasnih gesel, pridružen ugovor, obenem grenka sprava in pristanek. – Popolnoma nova vrsta lirike v sodobni slovenski literaturi na Koroškem, z verzi, ki so zagotovo med najzanimivejšimi, če že ne najboljšimi v današnji slovenski poeziji.“

Akvarel na ovitku je delo Jožeta Boschitza.

Zbirko vsebuje tudi knjižni dar Slovenske prosvetne zveze.

Založništvo tržaškega tiska, Založba Drava, Celovec, 1987.

Rudi Benétik je mlad član koroške umetniške družine, njegova pot do priznanega slikarja pa je neobičajna, kot tak se je takorekoč pojavil naenkrat in v hipu postal središče zanimanja. Vendar bi bilo zgrešeno trditi, da je imel pač srečo, kajti v umetnosti sreče ni, uveljavitev in priznanje je povezano z vztrajnim delom in zorenjem. Če smo uvodoma zapisali, da se je Rudi Benétik „pojavil“ naenkrat, potem ob tem mislimo na njegovo prvo nagrado, ki jo je leta 1983 dobil po razpisu Afroazijskega inštituta. Na tem natečaju je sodelovalo mnogo likovnikov, med katerimi je žirija nagrado prisodila našemu koroškemu umetniku. Benétik je bil nagrajen za svojo izvirno obliko dela, s katerim je navdušil ocenjevalce poslanih del. Nagrada, ki jo je tedaj prejel, je bila tudi povod, da mu je ta inštitut organiziral prvo samostojno razstavo na Dunaju.

Ustvarjalna umirjenost

ANDREJ KOKOT

Odtlej smo Benétika srečavali na raznih skupinskih in samostojnih razstavah, z veseljem smo beležili novice o nagradah in priznanjih, ki jih je umetnik v teh letih prejemal. Rudi Benétik torej ni razočaral, obetavnost, katero so mu napovedovali umetnostni kritiki, je potrjeval s svojimi likovnimi stvaritvami. Rudi je vedno znova presenečal zlasti z novimi tehnikami in neobičajnim načinom prikazovanja svojega umetniškega sporočila. Ob tem se je čestokrat posluževal „otroško“ privlačne risbe, z razigranimi in neorganiziranimi podobami,

ki jih je risal in oblikoval. Čeprav je v začetku dajal vtis nemirnega in neustaljenega umetnika, je že od vsega začetka nakazoval smer svoje izpovedi, v kateri ima prav podrobnost, detajl, posebno vlogo.

Rudi Benétik pa je v zadnjem času napravil velik korak in od sprva na videz preproste risbe prešel k zahtevni kompoziciji barv, kar umetnika predstavlja v povsem novi luči. To pa seveda dopušča tudi vprašanje, zakaj tak prevrat – od razigranosti k tako umirjenemu načinu slikanja – in kajpada tudi ugibanje, kakšen bo umetnikov način izražanja v novi preobrazbi? Odgovor je sprva težak in tudi poznavalca Benetikovih stvaritev spravlja v zadrego. Ob stvarni

analizi pa tudi laik pride do spoznanja, da tudi tak Benétik, kakšen se nam je predstavil na zadnji razstavi v celovski Zentralsparkasse, dosledno nadaljuje svojo pot.

Taka ugotovitev je kajpada predrzna, saj je Rudi dejansko napravil veliko preobrazbo – v korist sebi in svetu, v katerem živi in ustvarja. V detajlu je postal še bolj precizen, še bolj asketski, znebil se je vseh nepotrebnih dodatkov, lahko bi dejali vsake „štafaže“. Tako je javnost presenetil s svojo doslej skoraj neuporabljano slikarsko tehniko, z akrilnimi barvami, ali bolj rečeno s kompozicijami in odtenki ene in iste modre barve. Za ta, zanj nov način slikanja, se je odločil zdaj, v času podiplomskega študija v Ljubljani, pri tem se je osredotočil na barvo ultramarin, torej zahtevno, a privlačno barvo morske sinjine, ki ima izmed vseh barv največ odtenkov in zato umetnikovi fantaziji dopušča številne možnosti kompozicije.

Zato lahko od Rudija Benétika spet pričakujemo dela, ki bodo gledalca postavila pred nov način razmišljanja in s tem vstopanja v še večje dimenzije njegovega umetniškega sporočila. Eno pa je

gotovo, namreč, da bo ob tem sila precizen, saj mu način slikanja, kakršnega nakazuje, ne bo več dopuščal igrivih eksperimentov z raznimi „okrasnimi“ dodatki. To pa pomeni, da bo umetnik od gledalca njegovih stvaritev terjal izredno visoko razvit čut za dožemanje sveta, kakršnega vidi in upodablja. Ob tem se ponovno zastavlja vprašanje, do kod je takšna pot umetnika sploh možna? „Detajl teh novih stvaritev se je pritiho tapil“ do simbola, ki je glavni nosilec mojega izražanja“, je bil umetnikov odgovor, „ta pa je“, dodaja Benétik, „izdelan zelo čisto in premišljeno vkomponiran v slikarsko polje ali ploskev“, kar z drugimi besedami pomeni, da je, če pogledamo posamezno sliko, zelo skopa izpoved, ki umetniku daje druge možnosti, namreč možnost kompozicij v seriji. Benétik je namreč prepričan, da bo gledalec, ko bo občudoval „gozd“ njegovih slik, v le-tem spoznal njegovo umetniško izpoved in potem vzljudil posamezno sliko kot drobce celote, ki pa bo izražal tudi svojo „individualnost“.

Umetnika smo kljub že povedanemu še enkrat vprašali, zakaj se je odločil za delo z barvo ultramarin? Odgovor

Rudi Benétik

se je rodil leta 1960 v mali vasi Podjuna/Jaunstein kot najstarejši otrok gospodinje Romane in tovarniškega delavca Franca. Leta 1978 matura na slovenski gimnaziji v Celovcu.

Med leti 1981 in 1985 je študiral na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost pri profesorjih Andreju Jemcu, Janezu Berniku in Gustavu Gnamušu. V letih 1982–83 in 84 se je izpopolnjeval na salzburški Poletni akademiji pri Rudolfu Hradilu (jedkanico), Markusu Lüpertzu (plastiko) ter Ottu Pieneju, Wernerju Ruhnau in Güntherju Schneider-Siemssenu (odrsko sliko).

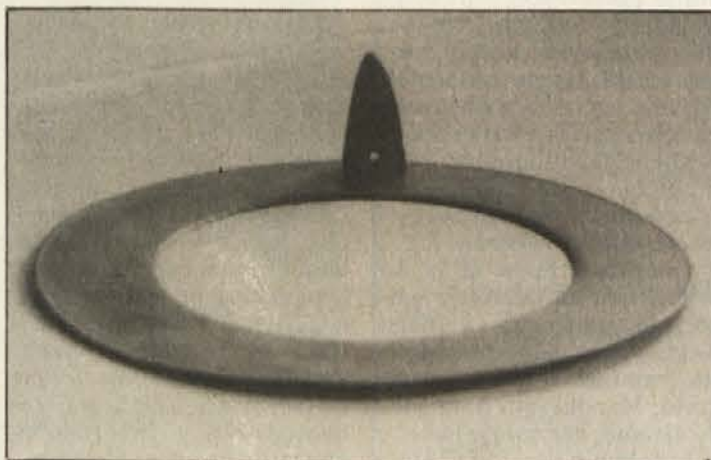
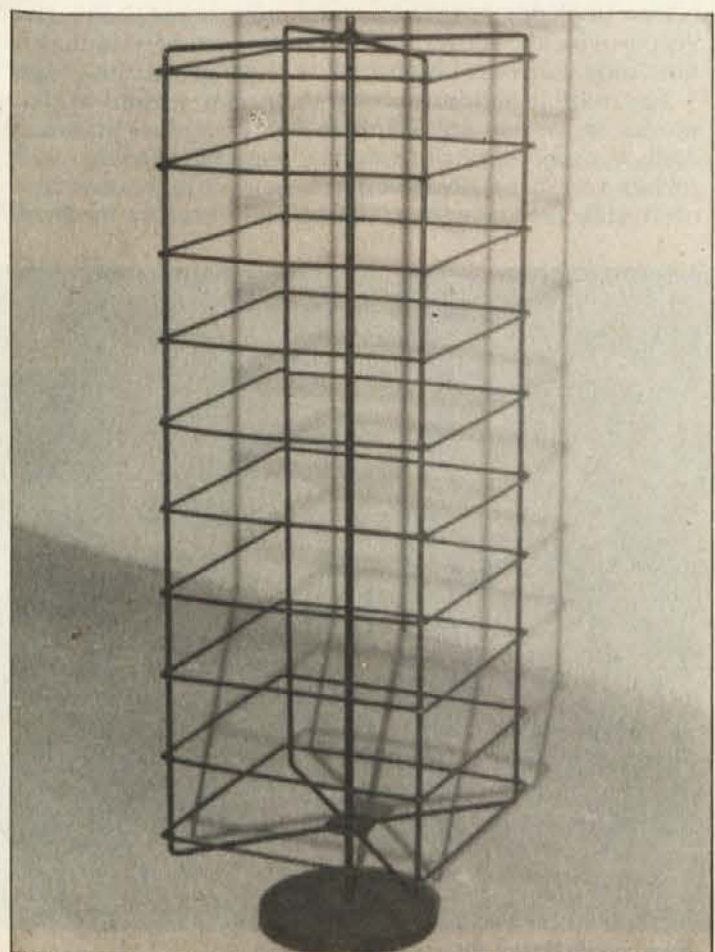
Leta 1986 je diplomiral na ljubljanski Akademiji, kjer je bil lansko jesen sprejet na podiplomski študij slikarstva. Leta 1984 je izdal skicirko „Turbonežni črvi“, leta 1986 pa katalog „Soleis nus textes elvia prodan illustrations Rudi Benétik une chaude nuit d été 1986“.

Od leta 1978 številne nagrade, samostojne kot skupinske razstave v Italiji, Jugoslaviji, ZR-Nemčiji in doma. Živi in dela v Podjuni/Jaunstein in Ljubljani.

ril je s primerom težkega osebnega doživetja in pravi, če bi le-tega izpovedal, recimo v rdeči barvi, bi bil gotovo zelo brutalen in s tem ne bi več dosegal primerne umetniške ravni. Ultramarin pa mu daje mnogo možnosti oblikovanja, prepričan je tudi, da bo izbrana barva v njegovem bodočem ustvarjanju imela pomembno vlogo. Mi pa verujemo, da bo ob njej dozorel v tako umetniško osebnost, ki bo Benétiku dala pečat „izvirnosti“ med sodobni likovnimi umetniki. Da bo ob tem tudi presenečal, ni dvoma, saj je njegova posebna odlika, ki bo še dodatno počrtavala njegovo originalnost.

Rudi Benétik se poleg svojega slikarskega dela ukvarja s kiparstvom, oziroma s kompozicijami malih plastik, ki jih skupno imenuje „O-O“ (old objects). Tudi v tem oziru pride do izraza njegova iznajdljivost. Svojih plastik namreč ne izdeluje sam, temveč se pri tem poslužuje starih predmetov in jih oživlja tako, da jih postavlja v naš čas, jim daje umetniško podobo. Njegove „postavitev“ so včasih morda nerazumljive, ali celo šokantne. Toda povezave in pomen, ki ga ob tem daje temu ali onemu predmetu, izpričujejo, da jih je „združila“ roka umetnika. Nekdanje stojalo za ure in verižice na sejmišču v Benetikovi postavitvi postane drevo, star pločevinasti obroč pa dobi v simbiozi vložka starega likalnika podobo hiše ob vodi.

Benétik pravi, da tudi v tem oziru poleg ideje za kompozicijo, predmetom daje svoj pečat oziroma „dodatek“, pomen detajla, kar spet dokumentira njegovo filozofijo umetnosti – z malo podrobnostjo dati celoti nov, širši pomen. S ciklom takih malih plastik se nam bo Benétik v kratkem predstavil s samostojno razstavo.

„Drevo“, 1988, železna žica, višina 80 centimetrov (slika levo); „Hiša ob vodi“, 1988, pločevinasti obroč, premer 80 centimetrov, litina iz starega likalnika. slike: Andrej Kokot

Izpraševati se hočem s pesmijo,
se spominjati s pesmijo,
uveljaviti in obvarovati s pesmijo,
to, kar trajanje je.

Hvalnica občutku življenja

**Peter Handke: Pesem
trajanju; prepesnil
Andrej Kokot –
Drava, Celovec 1987**

Na ovitku predstavlja Matjaž Kmecl pesniškega svetovljana Handkeja kot nemško-francoskega Evropejca, Korošca in Salzburžana, kraševskega in jezikovnega popotnika, po telesnih in duhovnih zasnovah vsaj polslovenca, tudi po svoji uporni ponižnosti in drugačnosti, v sebi blodečega in kdaj pa kdaj zgubljenega gospoda in izobčenca hkrati..., in tudi ne pozabi omeniti njegovih velikih zaslug za sloves slovenske koroške literature v svetu. Knjižica je izšla prav pred kratkim v trdi vezavi in žepnem formatu, za njeno prikupno opremo pa je poskrbel Jure Jančič.

O tej petdeset strani dolgi pesmi bi bilo mogoče pisati na najrazličnejše načine. Vsakokrat, ko jo znova preberemo, se ustavimo drugje, pri kakšni novi podobi, ki smo jo ob svojem prvem srečanju s temi lahkotno valujočimi verzji spregledali ali pa ob njej celo zamudili doživetje nečesa posebno lepega, posebno privlačnega, posebno resničnega. Oblikovna preprostost te hvalnice je vsekakor varljiva, saj na prvi pogled zakrije globoko in bogato jedro, ki se nam v sunkih pesnikovega popotovanja skozi njegov čas in njegovo življenje odkriva polagoma, od slike do slike, od primera do primera, od prvega izpovednega viška do drugega, **osrednjega**, s katerim se pesnik poslovi od nas in nam dovolji, da iščemo, se sprašujemo in se veselimo dalje sami zase, v svojem lastnem času in svetu.

Ko si tako kar najbolj živo predstavljamo in podoživljamo Handkejeve pesniške slike, segamo s svojo čustvenostjo in miselnostjo mimo grede po njegovih sporočilih, dokler se nam nazadnje ne ponudijo kot zrel, slaček sad, ki pade pred naše notranje oči kot velik dar spodbujen z besedami: „Kdor trajanja nikdar ni skušal, ni živel.“ Ta vrh zadnjega Handkejevega

zavoja v pesnitvi nas kajpak takoj spomni na Shakespearea in njegov zlati aforizem iz „Hamleta“: „...kaj je človek, / če glavna sreča mu in prid vseh ur / je spanje le in jed? Žival, nič več.“

In šele tedaj se lahko z neko večjo gotovostjo povrnemo k njenemu začetku in si začnemo odgovarjati na vprašanje, kaj neki je to „trajanje“, ki pesniku „sili v pesem?“

Iz besedila najprej zvemo, da je to občutek, najbolj bežen od vseh občutkov, hitreje minljiv od trenutka, nepredvidljiv, neusmerljiv, neotipljiv in neizmerljiv. Predstavi se nam kot dogodek pozornosti, ponotranjenja, objetosti, dohitevanja, in tu se srečamo z njegovo prvo jasnejšo oznako: „trajanje, to je občutek življenja.“ Handke pripoveduje tudi o toplini in o tolažbi trajanja: „kar je trajajoče, je osrečujoče!“ Trenutki trajanja privrejo, otrplemu obrazu vtisnejo izraz, v prazne prsi položijo srce, in prav zato beremo: „Pesem o trajanju je ljubezenska pesem.“ Pesnik nadaljuje s tem, da mora biti trajanje njegova „resnična ljubezen“, in navdušeno piše o „čudežu trajanja.“ Za „sunek trajanja“ je voljan hoditi na „živa popotovanja...na vsakoletna romanja in božje poti.“ Trajanje mu je počivališče, mir; solze trajanja so mu solze veselja. Po goethejevsko kliče v svet, kaj vse bi dal za ta občutek trajanja, za ta občutek živega življenja, za te trenutke poduhovljene človeške sreče:

„bil bi, če bi obstajal bog,
za trenutek trajanja že
davno njegov otrok...“

Goethejev Faust se je bil pripravil za doživetje največjega možnega čutnega zadovoljstva za vedno Mefistu zapisati s svojo lastno krvjo; Handkejeva hoja „naproti temu, kar nam je ljubo“, je sodobna v tem, da ni elitiistična ali celo metafizična, ampak kar „pustolovščina iz leta-v-leto“, „pustolovščina

vsakdanjosti“ in „zahvalni praznik tukajšnjosti.“ Opozarja na razliko med človeka vrednim življenjem in praznim životarjenjem, o katerem je pri nas imel toliko povedati naš Ivan Cankar. Handke sicer neke ugotavlja, da „trajanje ni doživetje skupnosti“ in da „ne tvori ljudstva“, vendar v isti sapi pripominja:

„In kljub temu stanju milosti trajanja/končno nisem samo jaz sam.../...Od trajanja navdihnjen, / sem tudi tisti drugi.../...S trajanjem podprt / nosim, jaz, enodnevno bitje, / svoje prednike in potomce / na svojih plečih, / kot zanosno breme...“

Marsikje se njegovi prosti verzi objemajo z domačnostjo, ki nam je pri srcu. Prelepa je predstavitev njegovih „krajev trajanja“, npr. Grebinjskega in Doberdobskega jezera. O njih m. dr. pravi:

„V tihoti teh jezer
vem, kaj počnem,
in v tem, ko vem,
kaj počnem,
spoznam, kdo sem...“

Na drugih mestih je v tej „Pesmi trajanju“ podobno vgrajen še slovenski Kras, ta pa je Handkeju, enemu izmed najslavnejših živečih nemško pisateljev, še posebno blizu, kot to vemo iz njegovih drugih književnih del.

To vsebinsko razgibano in oblikovno pojočo hvalnico je v slovenščino prepesnil naš koroški pesnik **Andrej Kokot**. Svoje delo je opravil z velikim občutkom za Handkejevo izrazito pozemsko besedišče, za njegovo čustveno in miselno sporočilnost, naposled pa še s pohvalnim poslušanjem za melodičnost in strukturno enovitost celotnega dela. Mimo tega pa je treba reči, da je slovenska verzija besedna mojstrovina, ki tudi sama zase zveni kot najlepša pesem. Naj tudi nas opozarja na dragocene življenjske priložnosti, ki jih ne bi smeli zamuditi!

Ivan Dolenc

„Od nekod se pozna“, me je nekoč presenetilo neko dekle in mi na vsem lepem odkrilo, da se me spominja še iz časa, ko sem bil poveljnik nekega indijanskega plemena, ono pa navadna skvo iz soseščine. Na žalost mi ni vedelo povedati, če je bilo med nama še kaj več. Že kar na začetku naj priznam, da se me v Mehiki ni nihče spominjal, se je moralo zgoditi pač kje drugje. Preteklo leto enkrat, ko sem pri „Kosti“ v Celovcu zdolgočasen srebral svojo kavo, se je nenadoma pojavil Martin in mi dejal, da bo poleti s prijateljico Mili (medtem že soprogo) odletel na dopust v Mehiko. Malo sva se zaklepetala in čez pol ure je bilo domenjeno, da pojdem z njima.

„Bienvenido“

Zdaj sem že več mesecev spet v deželi Alp in zlagam vtise, ki so mi ostali, v stavke. Da se ne bo zapletlo, bom poskusil vrv počasi in previdno zviti v klobčič.

„Fasten seat belt“, ugasnem še zadnjo cigareto, letalo se pripravlja za pristanek, pod nami se razlega mesto, največje mesto tega sveta s preko 20 milijoni prebivalcev. Letalo pristane sredi mesta, tam je namreč letališče.

Opravimo, kar je potrebno, potem nas soliden taksi pripele do hotela. Soliden poudarjam zato, ker smo doživeli tudi takšne, ki so lezli kar narazen, tako da sem imel občutek, da kolesa na Martinovi strani zavijajo v desno, na moji v levo in da bo Mili zletela naravnost.

Na križiščih otroci, žene in starci prodajajo vso mogočo šaro, lutke, glavnike, zvečilne gumije.... Drugi si služijo denar s tem, da v majhnih hišicah na pločnikih moškimi čistijo čevlje. Veliko jih je, ki prosjačijo. Pravil za cestni promet očitno ni. Kdor je spreten, na večpasovnicah vijuga sem in tja, dokler ni prvi v koloni.

Naš hotel je nedopustno lep, skoraj sram nas je. V prvih dneh nas najbolj muči časovna razlika (osem ur). Najpozneje ob šestih zvečer se nas tako

neusmiljeno polasti zehanje, rečemo si, da se bomo malo odpočili in se tak počitek povsem neprostoovoljno zavleče desetih, štirih jutraj. Nato pa krudajo želodci, dokler se mesto na bregu ne zbudi.

No ja, s časom smo se privajali tudi na čas. Mexico-City nam je služilo kot izhodišče za ogled različnih znamenitosti. Sprehajali smo se po parku Chapultepec, ki me je zelo navdušil. Ljudje poležavajo posamično in v skupinah, berejo, spijo, se predajajo brezdelju. Zrahljano in nezategnjeno vzdruže. Ogledali smo si antrološki muzej, kjer je prikazana celotna zgodovina Mehike. Bili smo tudi v drugih muzejih in reči moram, da šele nikjer nisem videl tako lepih in zanimivih muzejev. En dan našega bivanja smo posvetili piramidam v Teotihuacanu, eno popoldne cerkvi Guadalupe, kjer se je baje Marija prikazala Indijancu kot Indijanka. Naštevaje vseh nadrobnosti bi bilo predolgo.

Poglejmo, kako živi večina. Bolj, ko se odmikam iz centra, ki je primerljiv s katerimkolikor drugim – zlato v zlatarnah, nič ceneje kot pri nas, butiki ni manj ekskluzivni – bolj si prisiljen, da se sooča še z drugim obrazom mesta. Obrobje

Nova cerkev Nostra Señora de Guadalupe

apnec

Teotihuacan (piramida lune)

dos a Mexico!“

hi že dolgo ni več obrobje, je naselje barak, zbitih iz pločevne ali lesa. Tam, kjer ni niti dešt, vlada revščina in ne vem, pred česa ljudje živijo. Ker upajo na boljši kruh, se jih vsak dan 2000 seli v mesto. Mexico-ity združuje bogastvo in revščino, blišč in bedo, pri čemer itvščina jasno prevladuje.

Palenque, pragozd proti stegovzhodu, smo se peljali ponoči. Če mi ne bi uspelo vidremiti, ne vem kako bi, sarahopetec, prestal drzno vožnjo šoferja avtobusa po ježevno mokrih serpentinah.

Ko sem se zbudil, je bilo kajno jutro, v meglo ovita hokrajina se je prebujala z glenjo. Obrisi s slamo kritih šč, še zaspane živali na pašnih, samotna drevesa, možje, la so pred hišami opravljali tilitranjo nego. Pregovor „danu treba iskati zjutraj“ se mi je lujemoma potrjeval.

Zunaj nas je objela vlažna očina. Po skromnem zajtrku no se z nahrbtniki odpravili k kopaninam, bili smo med vimi. Sredi pragozda velike ramide Majev. Slišiš opičje ike in druge glasove, na dre-sih banane, limone in drugo. Palenque smo srečali tudi akandonce, zadnje nepo-edne potomce Majev, adobne ženskam.

Še dalje proti vzhodu. V Meridi v deževni dobi pada večkrat dnevno. Mili si je zmočila esandrille že na prvem pote-pu. Drugič smo našli skromno, preskromno zavetje pod napuš-čem hiše. Pol ure je bilo nepret-rgoma, cesta je bila pod vodo, z Martinom sva prav po otroško uživala. Lilo je rahlo, toplo, nežno. Mili je ves čas nekaj godrnjala, kot da bi bila midva kriva. Zmočila si je še superge. Pol ure dežuje, v pol ure zrak spet vsesa vlago in ceste so suhe.

Znamenito Chichenitso pre-puščam Martinu, naj samo pri-pomnim, da so stopnice tako strme, da še trenutek ne smeš pomisliti na to, po kako nevar-nih tleh se pravzaprav (s)poti-kaš.

Končno morje, kjer postaja kič resničen, kjer se kristalno modra barva spaja z zeleno, kjer v senci kokosovih palm kljubuje soncu in te kljub temu opeče. In noč in dan coca-cola. Na morju smo bili več dni. Ponoči sem se večkrat spreha-jal po plaži, sam, in srkal vase Mehiko.

Po še kar napornem prvem delu smo imeli zdaj veliko časa. Z Mili sva nekoč nehote šokirala Martina, ko sva menila, da so si piramide vendarle nekje podobne. Treba je dodati, da

jih zna on razlikovati po naj-manjših podrobnostih, midva pa sva jih ocenjevala bolj površno. Martin, strokovnjak za Indijance vseh sort – včasih se mi je zdelo, da te sploh ne jem-lje resno, če ne moreš dokazati, da imaš v sebi vsaj kapljico indijanske krvi – naju je seveda do dobršnje mere nahranil s podatki, ki sva si jih le deloma uspela zapomniti.

Ravnokar smo bili še na morju, zdaj pa že letimo z Mexicano iz Cancuna nazaj v Mexico-City. Na tej poti nas je nekajkrat pošteno prerukalo, ljudje so vpili, otroci never-jetno uživali, mi mižali. Posebno še, ko pa je komaj pred mesecem strmoglavilo letalo iste družbe. Pristanek je bil sumljivo sunkovit, vendar varen. Zadnje dneve smo ponovno prebili v Mexico-City. Še zdaleč nisem povedal vsega in naštel vseh postaj. Vse ni za objavo. So zelo osebni doživljaji, iz katerih si stkeš svojo, neprenosljivo in z niko-mer deljivo sliko o deželi.

Ko smo na železniški postaji v Münchnu kupovali vozovni-ce, je Martin rekel: „Ti imajo sicer denar, lepi pa zdaleč niso tako kot oni.“

Razlika je res velika, tako da še danes kdaj pa kdaj zatisnem oči in se vrnem k onim.

Franc, Mili, Martin

Isla mujeres (Karibika)

TEHNIČNI PODATKI

Površina: 1.972.547 kvadratnih kilometrov (Avstrija: 83.853 kvadratnih kilometrov)

Zvezne države: 31 + Distrito Federal (Mexico-City + okolica)
Prebivalstvo: ca. 63 milijonov (leta 1976), od tega 75-80 % mestici (mešanci indijansko-španskega pokolenja), 10-15 % Indijanci (Indios), 10 % belci (Criollos – potomci špancev).

Glavno mesto: Ciudad de Mexico (Mexico-City), ca. 17 do 23 milijonov prebivalcev, dnevno raste za približno 2.000 prebivalcev.

Jezik: glavni jezik je španščina, poleg tega še približno 70 indijanskih jezikov in narečij.

KRATEK ZGODOVINSKI ORIS

Najvažnejše predkolumbovske kulture:

OLMEKI (ca. 1200 do 400 l. pred našim štetjem) Prve pomembne gradnje (La Venta) v Mehikiškem zalivu. Imeli so že hieroglifsko pisavo in svojevrsten sistem števil. Vpliv te kulture lahko zasledimo po vsej Srednji Ameriki. Znani so predvsem po dovršeno izdelanih kolosalnih glavah iz bazalta in oltarjih, ki so tehtali do 50 ton.

TEOTIHUACAN (ca. 350 pred do 650 l. po n. št.) Skrivnostna neznana kultura, ki nam je zapustila do sedaj največjo izkopanino v bližini Mexico-Cityja. Dve velikanski piramidi (na sliki piramida lune), predvsem piramida sonca, nas spominjata na egipčanske piramide. Na višku svoje kulture je imelo to mesto 200.000 prebivalcev (največje evropsko mesto Rim je imelo tedaj okoli 40.000 prebivalcev). V času do 600 let po našem štetju je imela ta kultura največjo politično, kulturno in versko oblast v srednji Ameriki.

MAYA (od ca. 500 pred do 1450 l. po n. št.) Začetki te najbolj znane indijanske kulture niso jasni. Živeli so na polotoku Yucatan, v Gvatemali, Belize, Hondurasu ter v zvezni državi Chiapas. Zapustili so nam arhitektonsko najlepše piramide in templje. Večina teh mest leži zdaj v pragozdovih – selvah (Selva-Lacandona, Peten, Yucateška selva). Najbolj znana mesta so Tikal (Gvatemala), Palenque, Uxmal, Bonampak, Tulum ter sloviti Chichén Itzá. Mayi so bili izvrstni matematiki, astrologi in astronomi. Poznali so ničlo, računali so po vigesimalnem sistemu, imeli

Estados unidos de Mexico

so dobro razvito pisavo, ki pa še do zdaj ni docela raziskana. Imeli so ritualni koledar po 260 dni, kot tudi sončni koledar, ki je bil v tem času najnatančnejši na svetu.

AZTEKI (ca. 1300 – 1521 l. po n. št.) Azteška preteklost (sami so se imenovali „Mexica“) je bila najmanj kulturno usmerjena. Izkazala pa se je v izredno dobri tehnični, gospodarstveni in bogoslužni organizaciji. Sredi jezera „Texcoco“ (kjer zdaj stoji Mexico-City) so ustanovili sredi 14. stol. svojo prestolnico Tenochtitlan. Španski osvajalci so bili tako presenečeni nad lepoto tega mesta, da so ga primerjali z Sevilo, ki je tedaj veljala za najlepše evropsko mesto.

Conquista (osvajanje)

leta 1492 Kolomb odkrije Ameriko.

leta 1519 se na obali mehiškega zaliva pojavi Hernán Cortés, kjer se sreča z azteškim cesarjem Moctezuma (običajno imenovan Montezuma). Ta ga ima za boga Quetzalcoatl in mu izroči imenitna darila. Kmalu za tem zbere Cortés poleg svojih pribl. 600 ljudi še indijanska plemena, ki so se hoteli otresti azteške nadvlade. Brez te pomoči Cortés nikoli ne bi bil uspel osvojiti azteško državo. Ker se Moctezuma ni mogel otresti španskih konkvistadorjev, ga odstavijo. Sledi mu neupogljivi Cuauhtemoc.

leta 1521, 13. avgusta Španci s svojimi zavezniki premagajo Azteke, kar sočasno pomeni propad vseh indijanskih kultur. Na pohodu v Honduras veli Cortés Cuauhtemoc obesti.

NOVA ŠPANJA OZIROMA MEXICO

leta 1547 Hernán Cortés umre v Španiji.

leta 1551 V Mexico-Cityju ustanovijo prvo univerzo na ameriških tleh.

od leta 1803 – 1804 Alexander v. Humboldt potuje po Mehiki.

leta 1821 Razglasitev neodvisne Mehike. Španija prizna neodvisnost še leta 1836.

od leta 1846 – 1848 Vojna med ZDA in Mehiko. Mehika zgubi Texas in prepusti proti plačilu Severno Kalifornijo, Arizono in New Mexico.

od leta 1858 – 1861 Državljanska vojna. Med vladavino Benito Juareza, zapoteškega Indijanca, pride do vojnih spopadov med liberalci in konsevativci.

od leta 1862 – 1867 Evropska intervencija. Francozi osvojijo Mexico-City (1863). Sledi monarhija.

leta 1864 Habsburžan Maksimilijan prispe v Mehiko in prevzame vlad-

do.

leta 1867 Maksimilijana ustreljijo. Vlada spet Benito Juarez.

leta 1872 Benito Juarez umre.

od leta 1876 – 1911 Vlada Porfirio Díaz (Porfiriat). Najdaljša mirna doba.

Zgodovinarji opisujejo čas od leta 1910 dalje za čas „trajne mehiške revolucije.“ V krvavem prvem desetletju umre v bojih milijon Mehikan-cev.

leta 1982 postane predsednik države Miguel de la Madrid Hurtado.

leta 1985 Močan potres deloma poruši Mexico-City.

Na Šentjanskih Rutah živi izseljenka Terezija Inzko. Bila je devet let stara deklica, ko so družino pregnali z domače zemlje. Njena mati je Marija Lapuš iz Podsinje vasi. Mati je ob pripovedanjih iz tistih časov tako močno čustveno prizadeta, da raje o njih ne govori. Zato nam je o doživetjih iz časa nacizma pripovedovala hčerka Terezija.

Čez noč smo postali številke

Že leta 1941, na veliki četrtek, po napadu na Jugoslavijo, so aretirali Marijinega moža Florija Lapuša. Ni hotel pristopiti k nacistični stranki, otroke je raje pošiljal k maši kot na nacistična zborovanja, ostal je zvest svojemu narodu. Vedel je, kaj pomeni za poštenega človeka izpolnjevati dolžnost.

Spomladi, ko je na kmetiji največ dela je ostala noseča mati sama s starim očetom in sedmimi otroki. Nihče ji ni smel in se ji ni upal pomagati, saj se je vsak bal posledic. Vsako človeško reakcijo je nacizem skušal zatreti v kali. To pa je bil šele začetek. 15. aprila 1942 ob petih zjutraj so esesovci potrkali na vrata. Otroci so se stiskali k mami in jokali. Zapustiti so morali svoj dom, najmlajši družinski član je bil star 10 mesecev, najstarejši pa 75 let. Ko so hodili skozi vas, so se jim nemčurji posmehovali. Esesovci so družino odvedli v Žrelec, kjer je ostala čez noč. Tam so jih oštevilčili in od tistega dne so postali številke. Naslednjega dne pa so jih natrpali v živinske vagonce in jih odpeljali proti Nemčiji. Po dveh dneh vožnje so prispeli v „Lager Frauenaurach.“ Med potjo je zbolel 10 mesecev star dojenček, ki ga je mati zdravila brez zdravniške pomoči. V taborišču družina ni ostala dolgo skupaj. Prvi jo

je moral zapustiti mož Florijan, ki so ga poslali na delo v tovarno v Mainz. Kmalu za tem sta morala najstarejša sinova, stara 17 in 18 let, v nemško vojsko. Mati je delala na vrtu in na kmetijah, 14-letna hčerka pa je služila pri neki esesovski družini v Nürnbergu. Celo manjši otroci so morali prispevati svoj delež k rajhu – pometali so dvorišče in zbirali drva za vojaščino.

Otroci v taborišču

Dojenček pa je moral ležati ure in ure sam. Če je kdo zbolel, ga je mati skušala zdraviti kar s čajem, saj ni bilo jasno, kaj se z bolniki dogaja. Enega nekoč pač ni bilo več nazaj. Tako je nacistični režim do krvi izkoriščal delovno silo nasprotnikov. „Kdor ni sposoben za delo, naj pogine“ – so bile jasne besede vodje taborišča.

Leta 1944 so bili premeščeni v Hesselberg, jeseni 1944 pa v Gornjo Avstrijo, v Freistadt, kjer so morali delati v tovarni. Tam so dočakali osvoboditev. Ob prvi prilož-

nosti so se vrnili domov v Podsinjo vas. Tam pa so bili na njihovi kmetiji še Kanalci. Morali so mimo svoje lastne hiše in se naseliti pri raznih družinah v Šentjanžu. Čez 14 dni so Kanalci prenehali z delom na kmetiji, Lapuševe družina je hodila vsak dan dva kilometra daleč obdelovati svojo zemljo. Sosedje so jim posodili orodje in jim nosili hrano, saj sami niso imeli ničesar. Ko so Kanalci odšli, so se vrnili na svoj dom. Bil je izprazen, ni bilo pohištva, ne orodja, ne posode. Obupani so sedeli na stopnicah in jokali. Tako jih je sprejel dolgo pogrešani dom – prazen in mrzel.

Začeli so spraševati, kam je zginilo vse njihovo imetje in drugo. Nekateri so kar priznali, da so kaj spravili, drugi pa so vračali stvari ponoči. V teh težkih časih, ko je bilo treba začeti čisto na novo, so jim dosti pomagali tudi dobri sosedje. Vsekakor pa sprejem v domovini ni bil tako slovesen, kot si to marsikdo misli in kot so si ga zaslužile izseljene družine. Boriti so se morale za svoje imetje, država pa je le klavarno prispevala k novemu začetku. Iz odškodnine, ki jo je prejela Lapuševe družina od Avstrije, so si kupili nekaj odev in tri plašče za otroke...

Vida Obid

Družina Lapuš iz Podsinje vasi tik pred izselitvijo

Slovensko nismo smele govoriti...

„Mislila sem na svojega sina, ki je ostal doma na Radarjevi domačiji. Tako majhen fant, dve, tri leta star. Seveda, tako sem koprnela po njem, da tega niti ne morem opisati. Včasih sem bila tako žalostna, morala sem težko delati, včasih je tudi žalost minila. Ena drugo smo tolažile, češ da bo boljše, da bomo prestale. Slovensko nismo smele govoriti, smo pač šepetale, ob nedeljah, če je tvoja stara mama (mišljena je stara mama Maje Haderlap) kaj novega zvedela. Saj nisva bili v isti baraki. Ker sem bila v partizanskem batajlonu, sem veljala za bolj zagriženo, večino drugih so aretirali doma. In molila sem, zelo veliko sem molila, tvoja stara mama tudi.“

Tako pripoveduje Amalija Blajs o svojem bivanju v Ravensbrücku. Z njo se je pogovarjala Lisbeth Trallori, ena izmed avtoric knjige: „Ich geb' Dir einen Mantel, damit Du ihn noch in Freiheit tragen kannst“ (soavtorice: Karin Berger, Elisabeth Holzinger, Lotte Podgornik). Poleg Amalije Blajs pripovedujejo v tej knjigi še koroška Slovenka Katarina Pečnik, Židinke, ciganke, politične upornice, pregnanke zaradi vere, antimilitaristke... skupno nad 50 žensk, ki so samo zato, ker so nasprotovale „herrenfolkovski“ miselnosti, prišle v razna koncentracijska taborišča. Vse te ženske pripovedujejo o svojih izkušnjah, prepletenih s poniževanjem, lakoto, strahom ter o borbi proti apatiji in obupu. Pripovedujejo pa tudi o tem, kako jim je šlo po takojimenu „osvoboditvi“, ko nihče ni prišel ponj, ko so se polne preživetih razočaranj in močnih upov z zadnjimi močmi vračale domov in ko so, končno na cilju, morale ugotoviti, da je bil zaročenec poročen z drugo ali mož usmrčen v taborišču, da so domovi požgani ali naseljeni z drugimi ljudmi... Le poredko so ob prihodu doživele veselje in srečo, največkrat le nezaželenost, preziranje in nestrpnost. Toda, kakor ugotavljajo avtorice: kacetrovski je sledila povojna travma. Niso se vrnile v novo družbo.

M. Jurič

KOMENTAR

VIDE OBID

MATERINSTVO ZA FRONTO

V svoji propagandi so nacisti posvečali posebno pozornost tudi ženskam. S svojo demagogijo jim je uspelo, da so za svojo nečloveško ideologijo pridobili mase žensk. Govorili so o vrednotah, ki v družbi menda niso imele več veljave, o zvestobi, o materin-

stvu, o nujnosti, da se ženska posveča izključno družini. Čim več otrok rodi, tem več velja, kar so potrdili še s posebnimi odlikovanji in materinskimi proslavami.

Ženskam se je taka razlaga njihovih obveznosti večinoma zdela kar v redu, saj so bile v podobnem duhu že vzgojene. Nacisti pa so jim obljubljali še posebno družbeno priznanje za to. Kako pa je nacistična družba v resnici ravnala z ženskami? Kaj kmalu so možje in sinovi odšli v vojsko, ženske pa so bile kar naenkrat sosesbne tudi za najtežja fizična dela izven družine. Da ubogi

nemški vojaki ne bi prehudo trpeli zaradi seksualne vzdržnosti, so nacistične oblasti pozvale nemške ženske, naj so tem hrabrim borcem za domovino na razpolago in da je to celo častno.

Torej od vseh doždevnih vrednot ni ostalo ničesar. Kot že večkrat v zgodovini so o usodi žensk odločali drugi.

Zato bodimo pozorne in budne, če spet slišimo, kako lepó je treba ravnati z nežnim spolom, da ne bo preveč trpel na delovnem mestu in kako je važno za otroke in družine, da se mamica ukvarja izključno z njimi.

Termini in informacije na temo „Ženske in nacionalni socializem“

6. marec, 20 h, Bierjockl/Pri Joklnu

Branje iz knjige „Ich geb' Dir einen Mantel, damit Du ihn noch in Freiheit tragen kannst. Widerstehen im KZ. Österreichische Frauen erzählen“. Nato pogovor s soavtorico Lisbeth N. Trallori.

7. marec, 18 h, univerza Celovec
Nationalsozialistische Bevölkerungspolitik
Predava: Lisbeth N. Trallori

8. marec

Dan odprtih vrat pri Državnem sekretariatu za ženska vprašanja. Na temo „Begegnung der Generationen, 1938–1988“ bodo ženske pripovedovale o svojih doživetjih. Sodelovale bodo tudi koroške Slovenke.

Bili bi zadovoljni, če bi bilo kulturno življenje v madžarskih vaseh naše županije tako pestro in bogato, kakor je v narodnostnih naseljih, zlasti med porabskimi Slovenci, pa tudi med Hrvati in Nemci, je nedavno tega dejal vodilni mož iz železnožupanijskega političnega vodstva, ko so vrednotili kulturno dogajanje med narodnostmi.

Porabje: Svež veter v kulturnih jadrih

ERNEST RUŽIČ

Brez neke podrobnejše analize mu lahko pritrdimo, zlasti če se omejimo na naselja, kjer živijo Slovenci. Kljub ne ravno zavidljivo visoki ravni narodnostno-političnega življenja, se porabski Slovenci namreč lahko pohvalijo s svojimi kulturnimi skupinami. Vendar so vse te skupine na šolah in v krajih povsem ljubiteljske, saj nimajo niti ene poklicne kulturne institucije, ki bi dopolnjevala in dvigala kvaliteto amaterskih društev. Primerjava med jugoslovanskimi narodnostmi na Madžarskem tudi pokaže, da sta srbska in hrvaška narodnost na tem področju hitreje napredovali.

V zadnjih letih so v porabskem, torej slovenskem narodnostnem kulturnem življenju, ustvarili večje ravnotežje med petjem, folkloro in gledališčem ter lutkovno skupino. Zlasti pomembna se zdi ustanovitev gledališke skupine na szombathelyjski Visoki učiteljski šoli, kajti ta dejavnost je povsem zamrla. Nekoč so jo gojili v Stevanovcih, kjer so pred dvema letoma spet poskusili, vendar kaže, da ne bo šlo. Enako pomembna je ustanovitev lutkovne skupine na gornjeseniški osnovni šoli.

Nasploh velja Gornji Senik (Felsőszőlő) za žarišče narodnostne kulturne dejavnosti. Še tedaj, ko je bilo o porabskih Slovencih slišati le tu in tam, smo vedeli za mešani pevski zbor iz Gornjega Mešana, ki se je poimenoval po prekmurskem rojaku Avgustu Pavlu, več desetletij pa mu je dirigiral učitelj Andraž Čabaj, tudi zbiralec ljudskih pesmi. Zbor je nastopal na mnogih prireditvah na Madžarskem, stalen gost je na šentviških pevskih srečanjih in poje seveda na osrednji narodnostni prireditvi Železne županije, na vsakoletnem Narodnostnem dnevu. Zdaj ga vodi učiteljica Madžarka, ki se s pevci pogovarja samo v madžarskem jeziku. Ostaja nam občutek, da bi slovenski pevski zbor moral voditi slovenski pevovalja, pri čemer je jasno, da v dvojezičnem okolju zbor poje v obeh jezikih in še katerem zravno.

Vsekakor pa je največja gornje-seniška kulturna novost zavzeto delo v lutkovni skupini, ki je bila ustanovljena pred drugim nastopom porabskih skupin v ljubljanskem Cankarjevem domu. Zavzetost učencev, učitelje, ki je zadolžena za skupino in velika pomoč mentorice iz Pomurja so obrodili zavidljive rezultate. Na Gornjem Seniku se lahko pohvalijo še z mladinsko in pionirsko folklorno skupino, manjkajo pa jim privrženci ljubiteljskega gledališča.

Gledališka in recitacijska skupina na Visoki učiteljski šoli pomenita nov, svež veter v porabskih kulturnih jadrih. Zlasti, če se bodo uresničila prizadevanja Katedre za slovenski jezik in književnost (vodi jo dr. Karel Gadani), da se bo čimveč mladih vrnilo v Porabje, kjer ne bodo samo učitelji, marveč nosilci napredka na vseh področjih narodnostnega življenja, še zlasti pa v kulturi. Lepo načelo, ki bo uresničljivo le, če bodo mladi učitelji imeli dovolj možnosti in podpore za svoje delo.

Med zelo znane narodnostne kulturne skupine smo vrsto let uvrščali plesalce slovenskih in madžarskih ljudskih plesov v Sakalovcih. Tamkajšnja folklorna skupina je nastopila skoraj na vseh beltinskih folklornih festivalih, kamor organizatorji vabijo zamejske skupine (tudi iz Avstrije in Italije). Žal je skupina začela počasi hirati od tedaj, ko

Vsakoletna prireditev Narodnostni dan je priložnost za oceno (uradno) uresničevanja narodnostne politike v Železni županiji, za kulturne skupine pa pomeni pregled ustvarjalnosti in uspešnosti. Narodnostni dnevi se iz leta v leto selijo iz kraja v kraj, tako je bil lanski med gradiščanskimi Hrvati v bližini Kőszega.

so morali plesni pari na vaje v monoštterski kulturni dom, namesto, da bi vadili doma. Splahnela je zavzetost, ki je pri tem delu nujna, skupina je postajala vse bolj madžarska in le redkokateri so bili pripravljeni spregovoriti kaj v slovenskem jeziku oziroma narečju. Na srečo so se našli domači zanesenjaki, ki so začeli iskati nove člane, in lani se jim je posrečilo zbrati dovolj mladih. Pridno vadijo in se pripravljajo na prve resnejše nastope pred domačim občinstvom. V bližnji Slovenski vesi (ki je uradno del mesta Monošter) imajo ženski pevski kvartet, tu je delaven tudi domoznanski krožek in naš seznam se bolj ali manj zaključuje, če seveda ne naštevamo prav vseh.

Vpogled v narodnostno kulturno življenje v Porabju oziroma v Železni županiji nasploh, nam razkrije tako dobre strani kakor obilico pomanjkljivosti. Če omenimo samo en primer, bi si želeli nekaj več kulturnega utripa (izven osnovne šole) v Stevanovcih, kjer je bilo še pred leti bolj živahno. Sicer pa si Demokratična zveza južnih Slovanov v Budimpešti (osrednja narodnostna organizacija jugoslovanskih narodnosti na Madžarskem) prizadeva vzpodbuditi narodnostno-kulturne aktivnosti na različne načine. Ena izmed oblik za vzpodbujanje dela so možnosti za nastopanje na različnih prireditvah, med katerimi je najstarejša takoi-

menovani Narodnostni dan. Tu se, po uvodnem političnem delu, vrstijo nastopi večine kulturnih skupin slovenske, hrvaške in nemške narodnosti v Železni županiji. Druga, novejša možnost so pregledna srečanja kulturnih skupin, in sicer so v Monoštru pred leti začeli z revijo narodnostnih pevskih zborov jugoslovanskih narodnosti iz vseh koncev Madžarske, nadaljevali so s podobnim pregledom dela ljubiteljskih gledaliških skupin (v Pečuju), lani pa so v Szombathelyju nastopile domače vse narodnostne folklorne skupine.

Za slovenske kulturne skupine je velikega pomena tudi vsako gostovanje v matični Sloveniji. Osrednja prireditev te vrste so skupni nastopi v Cankarjevem domu (doslej sta bila dva), mladi gledališčniki so se udeležili srečanja ljubiteljskih skupin, sredi leta pa smemo pričakovati prihod sakalovske folklorne skupine v Beltince, medtem ko se gornjeseniški zbor udeležuje pevskega srečanja v Šentvidu, tamkajšnji lutarki pa srečanj v Pomurju.

Samostojnih kulturnih ustanov porabski Slovenci ne premorejo, saj mednje ne moremo šteti monoštterskega etnografskega muzeja, pa tudi vaških knjižnic ne. V monoštterskem mestnem kulturnem domu delajo tudi Slovenci, vendar je ta ustanova, čeprav imamo občutek, da si prizadeva, še vedno premalo aktivna v razvoju kulturnega življenja med Slovenci, v njej

vzklije malo svežih idej, ki bi vzpodbujale kulturno dogajanje. Ravno tako ne moremo biti zadovoljni s pomočjo matične Slovenije, ki bi morala zlasti z ustreznimi strokovnjaki nepretrgano pomagati porabskim kulturnim skupinam. Kako je ta pomoč lahko uspešna, se je pokazalo že dvakrat, zmeraj v pripravah na nastop v Ljubljani. Vendar bi morala biti pomoč gornjeseniškemu zboru (pevovalja), gledališki skupini v Szombathelyju (režiser), sakalovski folklorni in še komu stalna, nepretrgana. Za zdaj kaže, da so najresnejše poprijele mentorice pri gornjeseniški lutkovni skupini.

Narodnostno kulturno življenje v Porabju (ta zapis nikakor ni izčrpen) občasno bogatijo gostovanja iz Slovenije. Zlasti so to ljubiteljske gledališke in druge skupine, ki so zmeraj zelo dobro sprejete. Premalo je gostovanj poklicnih gledališč (doslej samo leta 1974, ko so nastopili in bili izjemno sprejeti gledališčniki iz Maribora), premalokrat tja zaidejo književniki iz Slovenije (lani ob podelitvi prvih bralnih značk porabskim osnovnošolcem) in tudi drugi ustvarjalci in poustvarjalci. Izjema je morda posamično nastopanje slovenskih gledaliških igralcev v okviru Borštnikovih srečanj.

Kako torej naprej, v čem je perspektiva narodnostnega kulturnega življenja porabskih Slovencev? Zveza kulturnih organizacij Slovenije sicer sodeluje z Demokratično zvezo južnih Slovanov v Budimpešti, vendar bi morala pokazati nekoliko več iznajdljivosti in prodornosti, zlasti do tedaj, dokler se ne okrepi lastna narodnostna kulturna ustvarjalnost. Hrbtenica razvoja so lahko seveda domači kulturni delavci, ki morajo biti v marsičem zanesenjaki, ustrezno podpora, posebno strokovno pomoč, pa jim mora nuditi matična domovina.

Pot do poklicne kulturne ustanove, do prvih umetnikov in vsega, kar sestavlja kulturno življenje na višji ravni, pa je, vsaj to kaže, še zmeraj negotova, vsekakor pa precej dolga. Tudi v kulturnem življenju je potrebno plačevati dolgove za nazaj, za desetletje ali kaj več po vojni. Nekaterih stvari, tudi če hočemo, ni mogoče nadomestiti na hitro in enostavno.

Cisto za konec pa še ugotovitev, ki bi sodila na začetek: v Porabju so domala vse kulturne prireditve, domače in gostovanja, če se organizatorji vsaj malo potrudijo, zelo dobro obiskane.

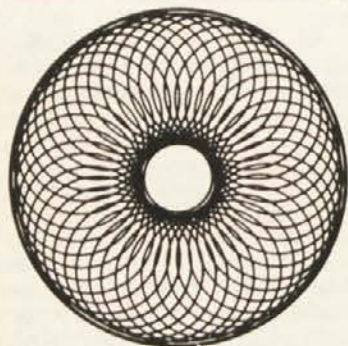
Slovenska Ves je sicer uradno del mesta Monošter (Szentgothárd), vendar ima, enako kakor vsa druga narodnostna naselja na Madžarskem, svoj dvojezični topografski napis.

Posnetki: eR

Namesto smučí jezdita kolesa...

So se tudi tebi v tej zimi brez snega smučke zaprastle? Ta dva fanta sta se znašla, saj jezdita bmx-kolesa. Le v cestnem prometu jih ne smeta uporabljati.

Za potrpežljive: Preden presteješ, omeni koliko krogov je v tej figuri.

Rešitev: 51 krogov – v obroču je 48 krogov, dva jih objemata, eden pa je v sredini.

Televizijski otroci

V televizorju so majhni otroci doma: Igrajo se, pojejo, plešejo – le če jih pokličeš, nihče nič ne sliši.

Kaj se hoče! Takšni otroci so tudi v naši hiši.

Mesto Tutukaj je imelo v telefonskem imeniku razen številke, s katerimi si poklical gasilce, reševalce, zvedel točen čas, vreme, športne novice in dežurnega zdravnika, tudi posebno številko, kakršne ni imela nobena pošta na svetu.

Če si zavrtel tri enice, se je oglasila prijazna pripovedovalka, ki je otrokom pripovedovala pravljice in pela pesmi. Ko je Barbara zvedela za to številko, jo je zavrtela. Potem ko je slišala trikrat ta-ti-ta-ti-ta, je že bila v slušalki pravljica:

O sneženem možu, ki je zakuril kres

Kot vsako leto je tudi letos prinesel sneg otrokom veliko veselja. Sankali so se, smučali, drsali, kepali in delali snežake.

„Jaz bom naredil največjega!“ se je hvalil Mirko. Držal je besedo. Do mraka je stal na dvorišču velik sneženi mož. Ni pa bil samo velik. Bil je tudi najlepši izmed vseh, ki so jih ta dan naredili otroci. Ljudje, ki so si ga mimoidoč ogledovali z vseh strani, so hvalili: „Ta, ki ga je naredil, bo gotovo umetnik.“

Mirko je prišel domov s premraženimi rokami, rdečim noskom in rdečimi uhlji. „Glej ga, mama, ali ni lep moj sneženi mož?“ „Lep, pa kako lep, pravi lepoteč je in velik!“ je rekla mama. Pripravila mu je vroč čaj, zraven pa je Mirko pomlatil velik kos kruha z maslom. Potem je smuknil v posteljo. V trenutku je zaspal. Pa ni spal mirno. V sanjah je zagledal svojega snežaka-velikana, kako stopica po dvorišču sem in tja. Mane si roke in govori: „Presneta reč. Letošnja zima je pa huda! Ne, ne, zeblo me pa ne bo. V gozd grem po drva in si zakurim.“ In je šel. Vrnil se je obložen z drvami in si zakuril kres. Tedaj pa: cop, cop, cop... Z vseh strani so prihajali snežaki: majhni, veliki, suhi, debeluhci. Vse dvorišče jih je bilo na mah polno. Metle so odložili ob ograji, posedli krog ognja, se greti in kramljali. O, kaj vse so si vedeli povedati: kaj radi jedo in pijejo, da radi gledajo

na televiziji risanke in nogometne tekme, da igrajo človek – ne jezi se in včasih radi tudi kakšno zapojejo. „Pa dajmo eno!“ se zdaj oglasi Mirkov snežak in so začeli:

Zima, zima bela, vrh gore sedela pa tako je pela, da bo Mirka vzela, ker on nič ne dela, ker on nič se ne uči, čakaj, čakaj, Mirko ti!

Mirko je v sanjah stokal in se nemirno obračal v postelji.

„Zgoreli bodo, zgoreli!“

Kdo bo zgorel Mirko, kdo?“ ga je vprašal očka, ki je še bdel.

„Sneženi možje!“

„Sanja se ti, sinko, sanja. Sneženim možem se ne bo zgodilo nič hudega. Tako lepo stojijo na dvorišču, kot so stali popoldne, ko ste jih naredili. Tudi tvoj, Mirko, tudi tvoj, ki je med vsemi naj-

večji in najlepši!“ Mirko je spet zaspal. Zdaj ni več sanjal. Očka pa, ki je bil pesnik in skladatelj, je rekel: „Kaj, ko bi iz Mirkovih sanj nastala nova pesmica?“ Vzel je svinčnik in papir, se vsedel h klavirju in napisal tole pesmico:

Je videl kdo, je videl kdo sneženega moža?

Sem videl ga, sem videl ga, šel v gozd je po drva.

Je rekel, da zakuri kres, ker v noge zebe ga.

Zgodbo o sneženem možu smo si izposodili iz knjige „Telefon v mestu Tutukaj“. Avtor je Janez Bitenc, ilustrirala jo je Marjanca Jemec Božič, izdala in založila pa Mladinska knjiga, v Ljubljani 1987.

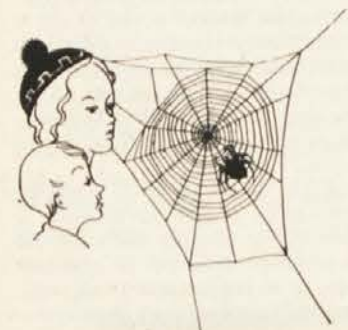

Pajek

Potrebujete tkanine: plaščkov za gospode sine, srajčk za gospodične hčere, dobre preje, dobre mere? Brž za svoje statve sedem in po volji vam napredem.

Potrebujete li sake za postrvi in za rake, mrežice iz volne suhe za komarje in za muhe? Koj za svoje statve sedem, vse poceni vam napredem.

Radislav Rudan

DRUŽABNI IGRI

Igri za predšolske in šolske otroke

Štirje elementi

Preiskusite igro „Štirje elementi“ oziroma „Štiri prvine“. Otroci sedijo v krogu, eden je v sredini.

Otrok v sredini dobi v roke volnen klobčič, ki ga vrže enemu izmed otrok, in zavpije „zemlja“, „zrak“, „voda“ ali „ ogenj“. Tisti, ki mu je namenjen klobčič, ga vjame, in imenuje primerno žival.

Pri „vodi“ naj imenuje žival, ki živi v vodi, npr.: ribo, raka, itd. Pri „zemlji“ mora imenovati žival, ki živi na zemlji, slona ali miško. Pri besedi „zrak“ bi se moral spomniti kakega ptiča, čebele ali hrošča itd. Če se otrok ničesar ne spomni,

sme odgovoriti njegov sosed na desni strani.

Ko otroci slišijo besedo „ogenj“ ne smejo reči ničesar, kajti v ognju ni življenja.

Kdor je napravil napako, stopi v sredino kroga in sicer tako dolgo, dokler ne naredi napake naslednji.

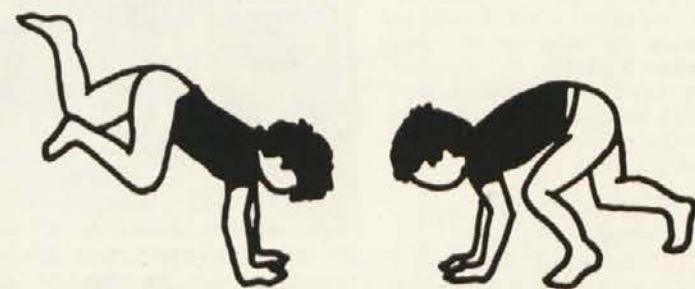
Posnemamo prebivalce živalskega vrta

Če otroku samo omenimo: „Ali znaš hoditi kot slon, kot maček, kot kamela itd.“, že nam bo navdušeno pokazal, kar zna. Zberemo samo take živali, o katerih smo se že pogovarjali z otro-

kom in jih dobro pozna iz živalskega vrta ali iz slikanice. Poiščemo izrazite in jasne primere za značilne lastnosti živali in dosledno uporabljamo iste besede, da se jih otrok zapomni.

Nekaj primerov: Teci hitro in neslišno kot podlasica! Stopicaj kot štoklja!

Korakaj ali galopiraj kot konj! Tapaj kot medved! Skoči v vodo kot žaba! Racaj kot raca ali skakljaj na konicah prstov kot ptiček! Gotovo se bodo otroci spomnili še mnogih živali, ki bi jih radi posnemali. Lepo se pogovorimo z njimi in telovadba bo zabavna in koristna obenem.

Hrvaščina na Gradiščanskem – poleg nemščine – uradni jezik

Po več kot 32 letih je končno uresničena točka 7. člena ADP. Dne 22. decembra 1987 je Ustavno sodišče razsodilo, da je hrvaščina, materin jezik gradiščanskih Hrvatov, enakopravna z nemščino v uradih in na sodiščih v mešanih upravnih in sodnih okrajih Gradiščanske.

Razsodba Ustavnega sodišča pomeni priznanje jezika in utrjevanje zavesti gradiščanskih Hrvatov. Posledice so daljnosežne. Kot prvo pomeni priznanje jezika gradiščanskih Hrvatov, ki so ga do sedaj predvsem socialisti razvednotili na stopnjo jezika za uporabo v hiši, hlevu in na dvorišču. Po krivici, kajti zgoraj omenjeni samozvani „jezikoslovci“ niso dojeli, da je jezik gradiščanskih Hrvatov že zdavnaj kodificiran, normiran in standardiziran. Zelo očiten je bil politični namen, da bi s pomočjo javnega razvednotenja materinega jezika gradiščanskih Hrvatov pospešili njihovo asimiliranje. Sramotno je, da so se za to morali štirje posamezniki pravdati prav do Ustavnega sodišča in tako razkriti zgoraj omenjene politične laži in opozoriti državo Avstrijo na 32 letno zamudo.

Štirje posamezni tožniki so uveljavili svojo pravico do uporabe hrvaškega materinega jezika pred matičnim uradom in izvršno oblastjo.

Pravico, ki naj bi jo po ADP imeli že od leta 1955 dalje, jim je omogočila šele razsodba Ustavnega sodišča.

1938 – 1988: Priznanje za gradiščanske Hrvate

Nedvomno ima razsodba Ustavnega sodišča politično ozadje. Je opozorilo vsem politično odgovornim, ki so do sedaj tako malomarno vodili manjšinsko politiko. Razsodba pa naj bo v spominskem letu 1988 tudi v opomin, kajti, prosto po E. Ringlu, demokratične odnose v neki deželi lahko merimo po tem, kako ravna s svojimi manjšinami. S to razsodbo je možno vsaj za nekaj časa zavrniti iz inozemstva vedno pogostejše napade na manjšinsko politiko Avstrije. Imenovana razsodba pa je pomembna tudi za koroške Slovence, ki si bodo morali na potreben način izboriti pravico med Ustavnim sodiščem. Je žal tako, da razsodba sama po sebi ne velja tudi za Koroško.

Po večini so gradiščanski Hrvati veseli in ponosni, da s 15. januarjem 1988, z odlokom ministrskega sveta (kateremu se je pridružila tudi gradiščanska deželna vlada) lahko v šestih od sedmih okrajev sedaj poleg nemščine dodatno uporabljajo hrvaščino kot uradni jezik.

Navodilo ministrskega sveta pa dopušča različne

interpretacije. Postavlja se vprašanje, kaj je z vsemi občini in topografskimi napisi v hrvaškem jeziku, ki jih navodilo ministrskega sveta ne omenja. Je zanje razsodba Ustavnega sodišča prav tako veljavna?

Koliko se bodo gradiščanski Hrvati posluževali hrvaščine kot uradnega jezika, je odvisno seveda od tega, če ne bodo kapitulirali pred že poznanim načinom ustrahovanja in bodo zavestno terjali svojo pravico v hrvaškem materinem jeziku.

Naloga pristojnih uradov in sodišč je, da z zaposlitvijo uradnikov, ki so vešč hrvaščine v pisni in govorni rabi, skrbijo, da vsak Hrvat prejme svoj odlok ali informacijo tudi v svojem hrvaškem materinem jeziku, ne da bi bil za to potreben dodaten napor.

Sedaj nič več ne ovira porok v hrvaščini na matičnih uradih, izvlečkov iz zemljiške knjige, kazenskih odlokov, informacij pravnega in finančnega značaja v hrvaščini kot tudi sodnih obravnav itd.

Po najkrajši poti mora nastati glosarij ali slovar z uradno hrvaško terminologijo, kot je npr. za koroške Slovence že pripravljen za tisk in je za uradovanje v nemščini že zdavnaj v praksi. Tudi v teh primerih so morali nekateri izrazi šele nastati.

Peter Tyrar

To so „junaki“ Slovenskega vestnika!

Slika: Dol

Tekme, pa še kake...!

Pustni torek. Mladinski dom Slovenskega šolskega društva v celovski Mikschallee 4. Ura: nekaj minut pred tretjo popoldne. Vkorakanje slovenskih medijskih „velikanov“: novinarjev, radioreporterjev, prostih sodelavcev, fotografov.

Med njimi tudi smetana Slovenskega vestnika. In prav ti so si v svesti, da so na vsak način, če že ne najboljši, pa vsaj najlepši.

To je bil začetni scenarij velikega prvega nogometnega turnirja uredništva Našega tednika, Nedelje, Slovenskega vestnika ter slovenskega oddelka avstrijskega radia.

Drugi del scenarija bi bil lahko mnogo, mnogo daljši, toda našim bralcem naj najprej odkrijem le golo športno resnico, da je bila na tem turnirju ekipa našega lista odlična četrtina, medtem ko je „najhujši konkurent“, torej ekipa „nt“, kljub zagriženim poskusom svojega glavnega urednika in športnega kronologa, zasedla le predzadnje mesto.

Dragi kolegi, takšna je pač usoda, nekdo mora biti predzadnji!

Seveda, resnici ob pustnem torku na ljubo, je treba tudi povedati, da je „naš tednik“ požel sorazmerno malo aplavza; na vsak način pa manj kot najučinkovitejši igralec našega lista Andrej Mohar. Številni gledalci in pozorni opazovalci tega turnirja so imenovanega urednika namreč v popolni evforiji proglasili za pravčatega naslednika Diega Maradonna, saj je dosegel kar 100 odstotkov vseh golov Slovenskega vestnika: namreč enega.

No, seveda o zadetkih, ki jih je moral „požreti“ naš vratar, glavni urednik Ivan P. Lukan, zaradi njegovega dopusta raje ne govorimo, saj je bil že komentar neke povsem nepristranske gledalke dosti neokusen: „Jasno, da jih je prejel toliko, ko pa je vedno kar obležal na tleh, namesto namesto da bi bil po obrambi strele takoj spet vstal in igral dalje!“

Toda, dragi bralci, spoštovane bralke, pomirite vas moramo: govorica, da jih je prejel najmanj devet, je izmišljena! Poleg tega je treba tudi priznati, da je „nedelja“ imela moža več (NJEGA v nebesih), pa še igralko v ženski podobi. Prav ta pa je še dodatno zmedla našega vratarja.

Radijci pa so, kot smo v našem uredništvu soglasno ugotovili, zmagali povsem nezasluženo, saj so npr. v zadnji tekmi podlegli proti Slovenskemu vestniku v boju moža na moža.

Tako se njihov vratar Mirko Bogotaj nikakor ni mogel otresti neprijetnega občutka, da ne more vstati, ko pa je na njem obležal eden naših igralcev.

Da zadevo zaključimo: za poletje je napovedan ponovni „spopad“ med uredništvom. Ta bo na travi, nekje na južnem Koroškem. Za te tekme pa že zdaj obljubljam, da se bomo tudi mi poslužili „tajnega orožja“, saj smo z Zvezo slovenskih žena že podpisali pogodbo, da bodo skupno z nami igrale tudi njene članice. Za uresničitev tega načrta se bomo borili z vsemi močmi, saj smo iz drugih uredništev že zvedeli, da se tega menda najbolj bojijo. Kakorkoli že: domneno je, da bomo tedaj pekli tudi odojka. Kdo ga bo plačal, zmagovalac ali odlični četrti, pa bo odločil žreb. Torej vsaj s te strani je za napetost poskrbljeno.

Kajžnikov Hanža

Slika: Kokot

Publika je bila vzhičena nad lepoto, postavnostjo, predvsem pa nad akrobatsko sposobnostjo urednikov in časopisnih sodelavcev. Med vsemi so najbolj pozitivno izstopali Vestnikovci.

Miklova Zala '87 septembra v ljubljanskih Križankah!

Po večkratnem sestankovanju s predstavniki Cankarjevega doma, kulturnih organizacij in RTV Ljubljana je bilo prejšnji teden sklenjeno, da Samorastniki z Miklovo Zalo '87 ne bodo nastopili 20. marca t. l. v Cankarjevem domu, ampak v njegovi organizaciji 3. in 4. septembra t. l.

v letnem gledališču Križanke v Ljubljani.

Do predstavitve kraja in časa je privedla predvsem časovna stiska v Cankarjevem domu, kjer imajo v tem času zelo natrpan program.

Kljub vsestranskemu prizadevanju organizatorjev in izvajalcev, se je na zadnjem

sestanku izkazalo za nemogoče, saj predvsem s tehnične strani Cankarjev dom ne bi bil sposoben istočasno izpeljati zahtevnega TV prenosa koncerta pevskega zbora Rož iz Šentjakoba in omogočiti obširne vaje stolarskega ansambla Miklova Zala '87.

Datum	Kraj	PRIREMITVE	Prireditelj
Sreda 24. 2. 19.30	gostilna Breznik v Pliberku	KONCERT SOLISTOV Sodelujejo: Kristijan Filipič (flavta), Marko Jernej (saksofon), Darija Kapus (klavir), Majda Krivograd (saksofon), Mateja Kert (klavir), Dušan Sodja (klarinet).	Glasbena šola na Koroškem in SPD Edinost v Pliberku
Sreda 24. 2. 9.-16.00	Katoliški dom prosvete v Tinjah	PRAVILNO OBREZOVANJE SADNIH DREVES Predavatelj: Roman Quendler, Šentandraž	Sodalitas
Petek 26. 2. 19.30	Katoliški dom prosvete v Tinjah	SLOVENSKE PRIČE ČASA POROČAJA Iz cikla Predavanj „Veliki tabu“. Sodelujejo: ravn. Mirko Sreenc, Elizabeta Morak, Katarina Petschnig, Janko Tolmajer in dekan žpk, Kristo Sreenc.	Sodalitas
26. 3. do 31. 3.		POTOVANJE ZA MLADINCE V SOVJETSKO ZVEZO (do 32 let) Dunaj – Moskva – Leningrad – Dunaj (z letalom) – cena: 6.200 šil. Prijava sprejema: prof. Štefan Pinter, tel: 04228/28874	
Petek 26. 2. 19.00	dvorana Slomškovega doma, Celovec	„SVETA RUSIJA“ – spominska prireditve ob 1000-letnici ruske pravoslavne cerkve. Predavata: prof. dr. Stanko Janežič (Pot ruskega krščanstva – od kneza Vladimirja do patriarha Pimenja) in Janez Stanič (Položaj religije v današnji Sovjetski zvezi).	Katoliška prosveta in referat za izobražence
Sobota 27. 2. 19.30	Kulturni dom na Brnci	„TOLMUN IN KAMEN“ – „NIGHT WAHR, JOHANN!“ – Tone Partljič. Komedija v dveh dejanjih. Režija: Peter Militarov; scena: Saša Kump, Janez Debevec; vodja predstave: Regina Wutti. Igrajo: Irena Černut, Hanzi Urschitz, Marija Horvath, Lojze Gallob, Zofija Debevec, Marjan Gallob	Slovensko prosvetno društvo Dobroč na Brnci
Sobota 27. 2. 20.00	pri Florijanu v Vogrčah	„OD PLIBERKA DO TRABERKA“ pevske srečanje	Slovensko prosvetno društvo Edinost v Pliberku
Nedelja 28. 2. 14.30	farna dvorana, Šmihel	„ANSCHLUSS – PRIKLJUČITEV“ Priče poročajo	Katoliško prosvetno društvo Šmihel
Nedelja 28. 2.	Moderna galerija in Cankarjev dom, Ljubljana	OGLED GORŠETOVE RAZSTAVE in nato ob 16.00: operna predstava „BORIS GODUNOV“. Cena za prevoz in obe vstopnini 220 šil. Odhod: Dobrota vas 11.30 (Sienčnik), Celovec 12.15 (pred Mohorjevo), Kožentava 12.30 (Mlečnik). Prijave sprejema do 22. 2. KKZ (tel.: 0463/512528/23)	Krščanska kulturna zveza
Nedelja 28. 2. 20.00	gostišče Juenna v Čepicah	FILMSKI VEČER Amaterske barvne filme in diapozitive bo predvajal Janez Elbe iz Globasnice	Slovensko prosvetno društvo Edinost v Štebnu
Torek 1. 3. 19.30	Dvorana fresk, BRG Vetrinj	VEČER KOMORNE GLASBE Dela Schuberta, Faureja in Debussyja; nastopajo: Vera Mlejnik (sopran), Miloš Mlejnik (violončelo), Erwin Kropfšitz (klavir).	Neues Musikforum
Sreda 2. 3. 20.00	v kleti BRG Vetrinj	JAZZ S POLJSKE Janusz Munjak (saksofon) in Jarek Smietana (kitara)	Neues Musikforum Viktring
Petek 4. 3. 19.30	Katoliški dom prosvete, Tinje	KONCERT – Klavirski duo: Alenka in Igor Dekleva	Sodalitas
Sobota 5. 3. 19.30	ljudska šola v Bilčovsu	KONCERT SOLISTOV Sodelujejo: Kristijan Filipič (flavta), Marko Jernej (saksofon), Darija Kapus (klavir), Majda Krivograd (saksofon), Mateja Kert (klavir), Dušan Sodja (klarinet).	Glasbena šola na Koroškem
Nedelja 6. 3. 14.30	Doma glasbe v Celovcu	KOROŠKA POJE Nastopajo zbori iz Podjune in okolice, Celovca ter moški pevski zbor Filej iz Gorice in vokalni oktet Tro iz Prevalj.	Krščanska kulturna zveza
Nedelja 6. 3. 20.00	Pri Joklnu v Celovcu	„PLAŠČ TI DAM, DA GA BOŠ NOSIL V SVOBODI“ Liesbeth N. Trallori – Branje in razprava (nem.)	Kulturno društvo Pri Joklnu
Torek 8. 3. 13.00	Mladinski dom, Mikschallee 4, Celovec	PROSLAVA OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENA	Zveza slovenskih žena

RAZSTAVE

Kulturna taberna Pri Joklnu	Risbe sovjetskih mladostnikov (Dušanbe) skupno z Avstrijsko-sovjetskim društvom 22.1.-8.3.
Galerie des Stadthauses, Celovec	Hommage à André Masson – grafike do 28. 2.
Kärntner Landesgalerie, Celovec	Dela Christofa Šubika, otvoritev 3. 2., 19.00 do 28. 2.
Galerija Tinje	Likovna dela Branka Duha – Akvareli, pasteli in oljne slike. od 20. 2. do 25. 3.
Galerie im Cafe im Künstlerhaus, Celovec	Plastik – razstava fotografij Petra Paula Wiplingerja do 5. 3.

OBIŠČITE V SLOVENIJI

do 29. 2.	Narodni muzej, Trg osvoboditve, Ljubljana	ANTIČNI PORTRET V JUGOSLAVIJI Razstava je odprta od torka do sobote od 10.00 do 18.00 ob nedeljah od 10.00 do 13.00; ob ponedeljkih zaprto.
-----------	---	---

SLOVENSKI VESTNIK

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec – Borovlje. **Zastopstvo za Jugoslavijo:** ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana. **Letna naročnina:** 300 avstr. šilingov; za Jugoslavijo 12.000 dinarjev. **Oglaš:** 1/1 stran 12.000 avstr. šilingov, za Jugoslavijo 900.000 dinarjev.

V soboto na Brnci Tolmun in kamen ali Nicht wahr, Johann!

Tone Partljič bi težko prepoznal svoj „tolmun“, saj so ga brnški igralci skupaj s Petrom Militarovom precej preuredili. Kako, bomo videli v soboto, 27. t. m. ob 19.30 uri na premieri v brnškem kulturnem domu. Naj povemo samo to, da bo predstava zanimiva, smešna, da takih Brnčanov še ne poznamo.

Vsem gledalcem priporočamo, da ogledala pustijo doma, saj se bodo lahko večkrat ogledali v velikem zrcalu, ki jim ga bodo postavili igralci.

Na eni izmed vaj so ustvarjalci na vprašanje: kaj lahko gledalci pričakujejo od predstave, odgovorili:

Irena Černut: „Verik nit war?“

Lojze Gallob: „Holarijarijaro!“

Marija Hrovath: „Narišite koroško solato!“

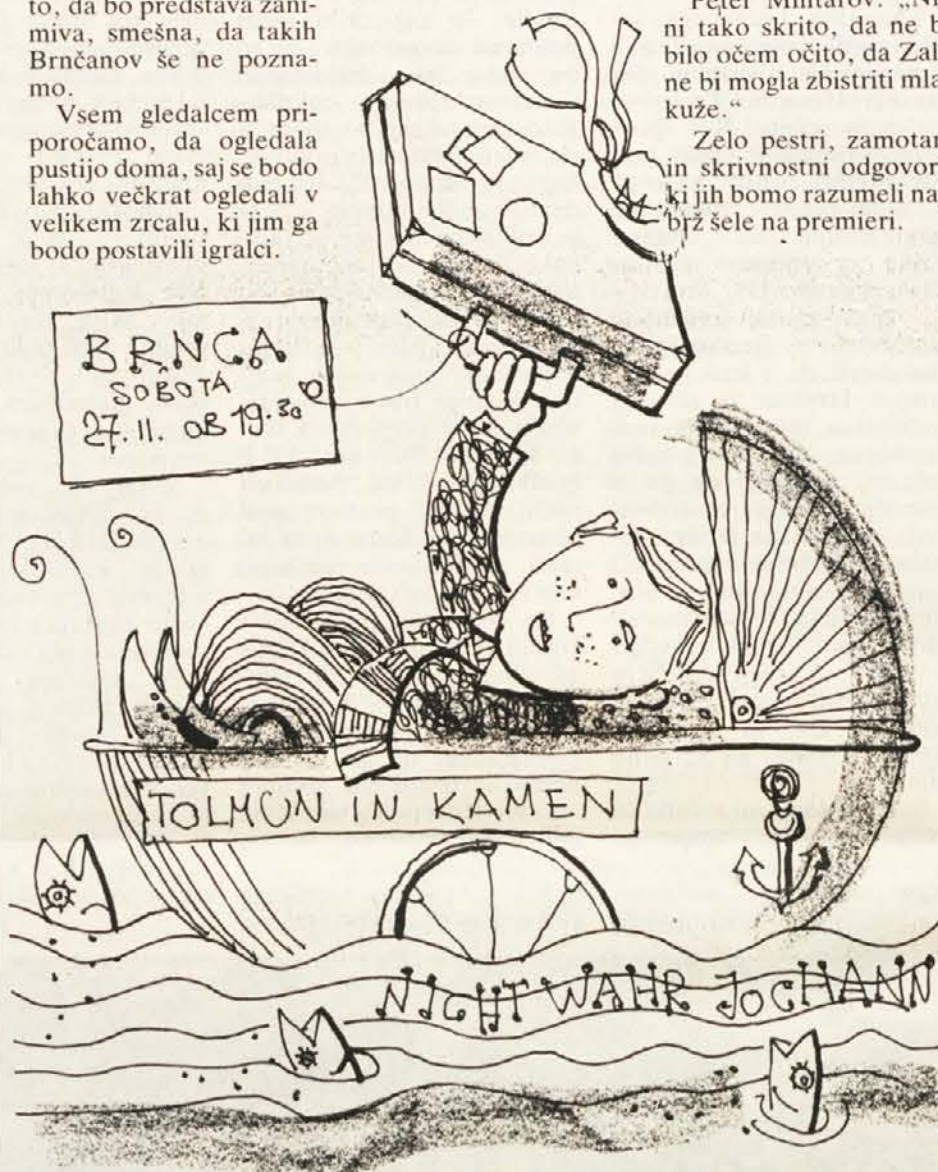
Hanzi Urschitz: „Edina sreča je, da umetnik ne pride k nam“

Zofija Debevec: „Toda, ti si proti pilam, splavom...“

Marjan Gallob: „Zase se brigaj!“

Peter Militarov: „Nič ni tako skrito, da ne bi bilo očem očito, da Zala ne bi mogla zbistriti mlakuže.“

Zelo pestri, zamotani in skrivnostni odgovori, ki jih bomo razumeli najbrž šele na premieri.

13. ROŽANSKI IZOBRAŽEVALNI TEDEN od sobote 5. marca do nedelje 13. marca

sobota 5. 3.,	14.30	pričevanja domačinov	Borovlje pri Bundru
	19.30	Karl Samonig: Izkušnje z obveznim dvojezičnim šolstvom dr. Peter Gstettner: Medkulturna vzgoja – možnosti in upanja	Kotmara vas pri Mežnarju
ponedeljek 7. 3.,	19.30	pričevanja domačinov	Bilčovs gostilna Miklavž
torek 8. 3.,	19.30	pričevanja domačinov	Sele farni dom
četrtek 10. 3.,	19.30	pričevanja domačinov	Sveče stara šola
	19.30	dr. Avguštin Malle: Zgodovinski razvoj slovenskega šolstva na Koroškem	Radiše Kulturni dom
petek 11. 3.,	19.30	dr. Matjaž Sienčnik Pogovor z otroškim zdravnikom	Bilčovs Kulturni dom
	19.30	„O, težki čas, ne vrni se“ pričevanja o letu 1938 in dobi nacizma (video dokumentacija)	Šentjanž Tischlerjeva dvorana
	20.00	dr. Teodor Domej: Koroški Slovenci in anšlus 1938	Rožek osnovna šola
sobota 12. 3.,	12.30	dipl. ing. Franc Lombergar: Obrezovanje sadnega drevja, teorija in praksa	Kotmara vas, stara ljudska šola in pri Wachschnigu, p.d. Gvažnar
	16.30	Spominska proslava pojejo združeni moški zbori	Ljubeljski predor
	19.30	Koncert MePZ „Rož“, vodi Lajko Milisavljevič „Ponižani in razžaljeni“ – pesmi zatiranih narodov	Šentjakob Kulturni dom
nedelja 13. 3.	19.30	Dan domačih jedil Domače priče poročajo	Sveče, pri Adamu Radiše, Kult. dom
sobota 19. 3.		Ekskurzija v KZ Mauthausen	

Zbornik „Univerza pod Peco“

V začetku letošnjega leta je Delavska enotnost v zbirki Koroška pota izdala knjigo Univerza pod Peco, zbornik o zarodkih vstaje na Koroškem. Pobudnik za izdajo je bil pokojni inž. Pavle Žaucer-Matjaž, ki je bil tudi predsednik uredniškega odbora, katerega so poleg njega sestavljali še Cvetka Lumbar, Emanuel Polanšek in Marjan Remic, slednji je tudi odgovorni urednik zbirke in imenovane knjige.

Knjiga Univerza pod Peco je v prvi vrsti namenjena mladim bralcem, ki vsako leto tekmujejo za Gašperjevo bralno značko, pa tudi vsem tistim, ki se zanimajo za zgodovino uporniškega gibanja ter za razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V njej gre predvsem za izpostavljenje vezi koroških Slovencev z matičnim narodom. Te so bile najbolj pomembne v času NOB, ko je nacizem Slovenskemu narodu narodu napovedal popolno uničenje. Tedaj je bil

Pavle Žaucer-Matjaž med prvimi, ki so navezovali stike s koroškimi antifašisti, ki so se združili in tudi na koroškem organizirali odporiško gibanje. Po osvoboditvi je povezanost med matičnim narodom in koroškimi Slovenci postajala čedalje bolj tesna. Sodelovanje je bilo najbolj prisotno na kulturnem področju, razvijalo pa se je tudi v gospodarstvu in na političnem področju, zlasti med občinami na obeh straneh meje med Koroško in Slovenijo.

Čeprav je knjiga drobna, bralcu posreduje mnogo informacij o nastajanju in širjenju stikov med Slovenci tu in onstran meje. Uvod bi

moral napisati Pavle Žaucer-Matjaž, žal pa ga je sredi priprave na izid pričujoče knjige prehitela smrt. Zato je namesto uvoda zapis v spomin Pavletu Žaucerju-Matjažu. Posvetil mu ga je Marjan Remic in v njem med drugim pravi: „Tale uvodnik za knjigo, ki jo je Matjaž snoval in namenil predvsem mladim

UNIVERZA POD PECO
Zbornik o zarodkih vstaje na Koroškem

bralcem Gašperjeve bralne značke, pišem zanj in namesto njega.

Ker sem bil prek Koroške z Matjažem dolga leta v tesni delovni navezi, si domišljam, da sem njegovo zamisel približno naj bi bila: Koroška naj bi se povezovala z matično Slovenijo skozi vse pore življenja slovenske biti, seveda izhajajoč iz skupnega boja v časih, ko med Slovenci z obeh strani Karavank ni bilo meje. In to vez naj bi prevzeli, jo gojili in vzdrževali tudi, če ne predvsem, mladi.“

Takoj za Remicovim uvodom je objavljena pesem Andreja Kokota, ki jo je posvetil spominu pokojnega

Matjaža. Ponatis članka Karla Prušnika-Gašperja Stanetov zvonček je pomemben dokument o tem, kako se Gašper spominja prvega srečanja z Matjažem in kako so se izobraževali in borili proti okupatorju. Dr. Matjaž Kmecl je napisal esej o Prušnikovi knjigi Gamsi na plazu in o partizanski spominski prozi.

Vrnitev, Stane in Johan ter Potovanje pred smrtjo so koroške zgodbe, ki jih je napisal Mile Pavlin, dr. Gustav Brumnik bralcem predstavlja Janeza Županca-Johana, prvega koroškega partizana, Cveto Novak objavlja spomine na Staneta Mrharja, Eda Velik predstavlja Sele pod Košuto, Zdravko Krvina piše o sodelovanju pobratenih občin Škofje Loke in Sel, Emanuel Polanšek je prispeval zapis o Obirskem, Martin Košir se v članku z naslovom Soseba, prijatelja in pobratima spominja začetkov sodelovanja med občinama Kranj in Železna Kapla, Silvo Devetak pa je prispeval zapis Slovenska širša in ožja domovina, v katerem zajema slovenski življenjski zamejstvu ter v drugih deželah.

Tako lahko ugotovimo, da imamo pred seboj novo in pomembno knjigo, ki je brez dvoma vredna, da jo vzamemo v roke tudi koroški Slovenci, saj govori o nas in naši zgodovini. Knjigo „Univerza pod Peco“, ki jo je opremil Matjaž Marinček, lahko naročite pri Zvezi koroških partizanov, v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu in pri SPD „Valentin Polanšek“ na Obirskem. Cena znaša 70 šilingov.

A. K.

NA KRATKO

Nova številka Fidibusa

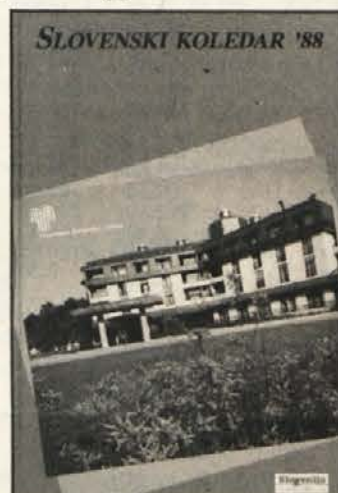
Bralci so prejeli tudi novo številko glasila za literaturo in literarno znanost FIDIBUS, zadnjo številko za leto 1987. Njen urednik Günter Kanzian je celotno številko posvetil koroškemu književniku Waltherju Nowotnyju. V njej objavlja izbor njegovih aforizmov. Kratek esej o avtorju je napisal znani slovenski novinar Bogdan Pogačnik in tako je tudi v tej reviji prisoten slovenski delež.

Toda to, kot nam je povedal urednik, še ni vse. Prihodnja številka bo namreč v celoti namenjena slovenski književnosti na Koroškem in bo takorekoč mala antologija. O avtorjih, katerih dela bodo objavljena, je ustrezen esej napisal dr. Matjaž Kmecl. O napovedani antologiji bomo obširneje poročali ob njenem izidu.

Tudi zamejski pesniki

V Slovenskem koledarju, ki ga izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani, so v letniku 1988, v rubriki Literarni almanah, objavili tudi pesmi koroških slovenskih pesnikov Cvetke Lipuš, Maje Haderlap, Janka Ferka in Andreja Kokota. Njihove pesmi objavljajo poleg pesmi drugih slovenskih avtorjev z raznih koncev sveta, pa tudi iz Beneške Slovenije ter matične domovine.

Slovenski koledar 1988 s tem vključuje tudi zamejske ustvarjalce.

Vestnik nadaljuje z obnovo

Ivan P. Lukan, glavni urednik našega lista, je pretekli petek na predavanju v Dunajskem krožku dejal, da proces obnove pri Slovenskem vestniku še ni zaključen. V kratkem se bo tiskarna „Drava“ preselila v hišo uredništva v Celovcu. Takoj nato bo na vrsti uvedba ITS-sistema, (računalniška) inovacija uredniškega in tiskarskega dela (pri čemer modernizacija ne bo na škodo delovnih mest). Lukan je v krogu zainteresiranih poslušalcev in bralcev poročal o dosedanjih izsledkih pri procesu posodabljanja Slovenskega vestnika: tako na publicističnem kakor tudi na komercialnem sektorju so se dosednji ukrepi izkazali kot pravilni in uspešni – list je na primer v kratkem pridobil blizu 400 novih naročnikov. Pripombe v diskusiji: sektorju domačih novic in kulturi bi morali uredniki posvetiti več pozornosti. Glavni urednik SV je v teku razprave nakazal, da vidi še mnogo možnosti za spremembo in popestritev lista. Tako misli med drugim še v teku tega leta preiti na dvakrat tedensko izhajanje Slovenskega vestnika.

Boris Godunov v CD

Minuli teden je bila v Cankarjevem domu v Ljubljani premiera velikega opernega projekta, namreč monumentalne uprizoritve opere Boris Godunov, dela Modesta Petroviča Musorgskega, ljudske glasbene drame v desetih slikah, ki jo je izvedla Opera Slovenskega narodnega gledališča. Predstavi dirigira Lovrenc Arnič, režiserja sta Waclav Orlikowsky in Zoltan Vargha, scenograf je Wolfram Skalicki, kostumograf Vladimir Žerdinski, koreograf pa Waclav Orlikowsky.

V vlogi Borisa Gordunova nastopata Neven Belamarič in gost iz Minske Jaroslav Petrov. Med drugimi solisti nastopajo še Nada Sevšek, Višnja Pavlovič, Božena Svalina, Sabrina Hajdarović, Jože Kores, Stane Koritnik in drugi. Celotni operni ansambel šteje 85 članov zboru, 225 stativov, 25 pevcev v otroškem zboru, 25 baletnih plesalcev ter osemdesetčlanski orkester.

Opera Boris Gordunov je doslej največji operni projekt, ki ga je inscinerala Opera SNG sploh. To je bilo možno le v novi dvorani Cankarjevega doma, ki omogoča tako velike predstave.

Opero Boris Gordunov bodo uprizorili še večkrat. Informacije dobite pri obeh kulturnih organizacijah in v Cankarjevem domu.

„Die Brücke“ – močan slovenski akcent

„Die Brücke“, zadnja številka koroške kulturne revije za leto 1987, je izšla z znatno zamudo, vendar jo opravičuje skrbna ureditev, zlasti, ker je urednik Gayer pričujočo številko v pretežni meri posvetil umetnosti. Gre torej za prikaz novejših sodobne koroške književnosti in slikarstva, poleg tega pa je urednik namenil mnogo prostora poeziji iz Slovenije in Trsta.

Med poezijo iz sosednjih dežel se srečamo z deli Toneta Kuntnerja, Marka Kravosa in Pavleta Zidarja. Gre za objave v obeh jezikih – v izvirniku in prevodu. Tu pa je spet pomembna vloga slovenskih koroških avtorjev Horsta Ogrisa, Maje Haderlap in Janka Ferka kot veznega člena, ki so pesmi imenovanih pesnikov prevedli v nemščino. Že zavoljo tega je prav, da revijo vzamemo v roke in jo čitamo. Med slovenski delež lahko uvrščamo tudi delo Gorazda Živkoviča, ki je (sicer v nemščini) napisal razpravo o

slikarskih delih Wernerja Berga.

Kot že omenjeno, je v reviji tudi mnogo literature s Koroške ali take, ki je prek avtorjev oz. njene vsebine povezana z našo deželo. Iz tradicionalnega uredniškega uvodnika tudi razberemo, da je dobitnik koroške kulturne nagrade za leto 1987 znani pesnik Mihael Guttenbrunner. Nagrado mu bo, kot tudi ostalim nagajencem, v kratkem podelil deželni glavar Leopold Wagner. Tu seveda ne gre prezreti poročila o lanskem pisateljskem srečanju na Obirskem; napisal ga je Horst Ogris. Tudi med vestmi o novih knjižnih izdajah je viden prispevek slovenskih koroških ustvarjalcev. Tu namreč poročajo, da je izšla Handkejeva pesnitev Pesem trajanju, ki jo je v slovenščino prevedel Andrej Kokot in knjiga Zadnja možnost spoznati Avstrijo, v kateri Janko Ferk in Peter Kersche predstavljata vrsto znanih avstrijskih

pisateljev v slovenskem prevodu (med njimi tudi P. Handkeja).

Med avtorji, ki so zajeti v to 4. številko „Die Brücke“, je treba omeniti članek Mihaela Guttenbrunnerja, ki ga je posvetil 100. obletnici rojstva umetnika Arnolda Clementschitscha ter njegove neobjavljene pesmi, razpravo Brigitte Birbaumer o slikarju Reimu S. Wakounigu ter predstavitev beljaške akvareliske Gabriele Schurian. O njenih delih razpravlja Manfred Posch. Posebej pa opozarjamo na članek Gerharda Moserja „Republik der Vergeßlichkeit“, ki prikazuje gledališko dogajanje v Avstriji oz. njeno vlogo v času nacizma in njeno bolešno pozabljenost o tem časovnem obdobju.

Omenili nismo vseh prispevkov v reviji, ampak le tiste, pri katerih smo se ob prvem prelistavanju ustavili. Iz navedenega je tudi razvidno, da ima ta tokrat znatno večji obseg kot običajno.

DEVIZE / VALUTE

Devizni tečaji 22. 2. 1988

	Nakup	Prodaja
us \$	11.12	12.001
can \$	9.34	9.44
angl. £	20.88	21.14
irl	18.55	18.81
sfr	855.80	858.20
bfr	33.51	33.71
ff	206.96	208.84
hfl	624.16	627.04
dm	700.93	703.77
lit	0.946	0.964
dkr	183.40	184.80
nkr	185.77	187.03
skr	196.79	198.81
frk	289.00	291.40
esc	8.38	8.74
ptas	10.38	10.54
yen	9.215	9.245

Posreduje

Zveza/Bank

Valutni tečaji 22. 2. 1988

din	0.60	0.90
us \$	10.75	12.35
can \$	9.20	9.80
angl. £	20.45	21.65
irl	18.20	19.20
sfr	846.00	866.00
bfr	32.80	34.00
ff	203.00	213.00
hfl	617.00	633.00
dm	693.20	709.60
lit	0.925	0.975
dkr	179.50	186.50
nkr	181.50	188.50
skr	192.50	199.50
frk	283.50	294.50
esc	8.10	9.30
ptas	10.15	10.85
yen	9.00	9.30

LOTTO

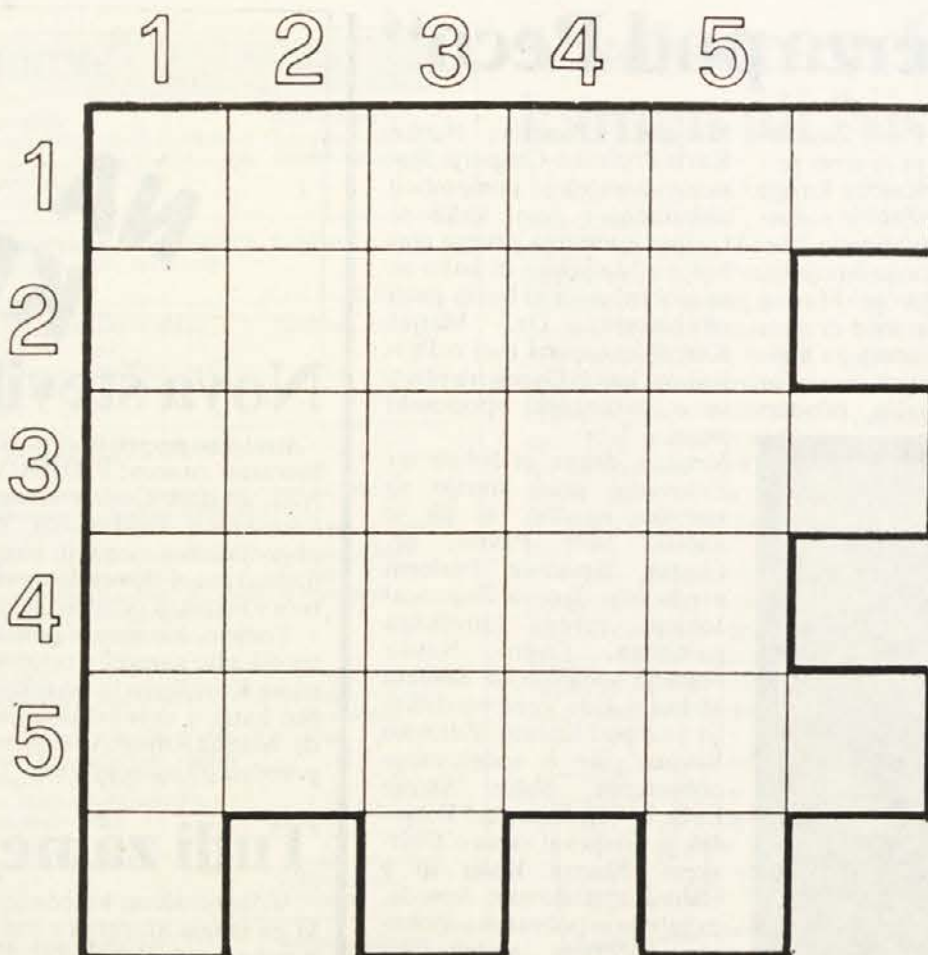
13 17 20 36 38 42 (30)

brez jamstva!

TOTO

121 112 1XX 212

brez jamstva!

Magični lik s Prešernom

V spodnjih Prešernovih verzih vstavite na črtice manjkajoče besede, potem jih vpišite v lik. Vsako besedo morate vpisati dvakrat, vodoravno in navpično.

Rešitev iz zadnje številke

	D	I	E	S	E	L	///
	A	Z	T	E	K	I	///
	I	O	N	E	S	C	O
///	B	O	M	B	A	///	P
///	M	E	T	L	A	///	K
///	I	N	T	E	R	///	I
///	Z	O	R	A	///	S	T

1. ... al' komaj vrata so odprta, vname se strašni boj, ne boj, mesarsko klanje: Valjhun tam s celo jih močjo ----- (iz Uvoda Krsta pri Savici). 2. Strune, milo, pesmica, žaluj; srca bolečine skrite trdosrčno oznanjuj; kak' ----- mi moje lice, kak' umira luč oči, kak' teko iz njih solzice, ki ljubezen jih rodi; (iz pesmi Strunam). 3. Le malo vam -----, bratje, hranim, branili smo se dolgo prez podpore, kdor hoče se podati, mu ne branim; (iz Uvoda Krsta pri Savici). 4. Pet čevljev merim, palcev pet; -----, ljub'ca, starši, in z bogom vi, tovarši! (iz pesmi Sodaška). 5. Naj pesmi ----- tvoja vsaj obsije, ki 'z njih, hladiti rane si skeleče, poet tvoj nov Slovincem venec vije. (iz Sonetnega venca).

sestavil Jože Petelin

TEDENSKI HOROSKOP

LEV (23. 7. – 23. 8.)

Le medla osvetlitev človekove minljivosti povečuje radost doživljanja sedanjega trenutka. Čuvajte osebo v vaši bližini, ki je pravi balzam za vaše telo in dušo.

DEVICA (24. 8. – 23. 9.)

Uteho iz osamljenosti boste tudi v tem tednu iskali samo v delu, kar pa ni prav. Najti si boste morali tudi ljubezen, za vaše čustveno ravnanje. Vsaj poskusite razmišljati v tej smeri. Vaša srečna številka je dvajset.

TEHTNICA (24. 9. – 23. 10.)

Težave, na katere ste naleteli res ne vlivajo pretiranega optimizma, vendar obvladajte se. Ni potrebno, da ste tako pasivni, to slabo vpliva tudi na vaše ljubezensko razmerje.

ŠKORPIJON (24. 10. – 22. 11.)

Včasih bi bilo treba, da bi bili bolj ostri in napadalni. Zlasti to velja za ta teden. Če nočete nikogar prizadeti, boste odnose med vašimi znanci še bolj zapletli.

STRELEC (23. 11. – 21. 12.)

Nemirna kri in neustaljeno življenje vam bosta tudi v tem tednu povzročala probleme. Oseba, ki vas ljubi, vam bi bila ob strani tudi v stiskah, le zakaj tega ne opazite.

KOZOROG (22. 12. – 20. 1.)

Z žilavostjo in radostno vnemo boste uspeli. V neki družbi boste spoznali osebo, ki je ne boste mogli pozabiti. To vam bo dalo samozavest, kar je prav.

Vaša srečna številka je dvaindvajset.

VODNAR (21. 1. – 18. 2.)

Če izvajate nekaj nevspečnosti, se vam bodo stvari kar dobro odvijale. Počutili se boste svobodni kot ptica. Pazite na svoje zdravje, zato čimveč hodite v naravo.

RIBI (19. 2. – 20. 3.)

Izkazalo se je, da je drugače, kot ste mislili. Da postane človek zrel, je včasih potrebno kar dolgo obdobje, ali ne? Ne pustite se voditi za roko. Vaša srečna številka je šestnajst.

OVEN (21. 3. – 20. 4.)

Že zopet vas tepe norost božanskih pričakovanj. Ponuja se vam vrsta možnosti, da bi se uveljavili, bodite aktivni. V bližini je oseba, ki pričakuje od vas vsaj malo nežnosti.

Vaša srečna številka je devetnajst.

BIK (21. 4. – 21. 5.)

Nihče ne more ponoviti svojega življenja. Naj vam ne gre le za golo preživetje. Sprostite se in uživajte. Pri neki osebi zanimanje za vas še vedno ni ugasnilo.

Vaša srečna številka je trideset.

DVOJČKA (22. 5. – 21. 6.)

Spomin vas venomer opozarja na okoliščine, ki vam niso ugodne. Tudi zamolčane resnice pridejo enkrat na dan. Udobje brez ljubezni ne pomeni dosti.

Vaša srečna številka je deset.

RAK (22. 6. – 22. 7.)

Obseda vas poželjenje po minulih neznostih, vendar s tem ne pridete nikamor. Padli boste v skušnjava in boste delali neumnosti, če ne boste dovolj močni.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk, umetnost in šport naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1988/89 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 8. do 26. 2. 1988, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Uradne ure so dnevno od 7.30 do 16.00, ob petkih do 13.00. Ob prijavi za sprejem je treba ravnateljstvu predložiti spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
 - Sprejemne izpite bo treba prijavljenemu učencu opravljati le v izjemnih primerih in sicer iz slovenščine, nemščine in matematike. Odločilno bo letno spričevalo. Termin za sprejemne izpite: sreda 6. julija 1988.
 - Konec maja 1988 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
 - Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
 - Za vstop v višje razrede veljajo podobna pravila. V tem primeru je priporočljiv razgovor z ravnateljem. Prestop iz glavne šole v gimnazijo je možen.
- Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se pismo obrnete na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Prof.-Janežič-Pt. 1, 9020 Klagenfurt/ Celovec.

ravnatelj: dr. Reginald Vospernik l.r.

KAROLINA KOLMANIČ

Izzvenela je pesem

Živiš z ljudmi, ne ob njih, ki presegajo že zdavnaj to mejo in so še vedno prijetni, zelo razburijo človekove drobne želje in skrbi. Leta se zabrišejo in zbledi tudi relativna starostna meja. Le kaj je sprožilo v njej ta čudna razmišljanja? Tašča, da, tašča in neznani sivi možak.

Pomivala je posodo in ko jo je spravljala, je ugotovila, da je v kuhinjskih omarah vse tako brezhibno in snažno, da bi bilo vsako njeno prizadevanje odveč. Vključila je radio, si skuhalo kavo in se udobno namestila za mizo. Skoraj nobene pridobitniške žilice ni bilo v njej in tudi redkokdaj jo je prevzel občutek ugodja, tovrstnega, plehkkega. A zdaj, ko se je ozrla po kuhinji in preskočila še na udobno stanovanje, si je morala potihoma priznati, da je tudi to košček sreče. V mozaiku človekovega zadovoljstva je to vsaj en kamenček.

Malo čez drugo uro je prišel mož. Danes, ko sta nekako prvič sama gospodarja te hiše, ga je sprejela z vedrim nasmehom in povabila:

„Izvolite, kosilo je na mizi in prvič vam postreže soproga.“

„Je tudi skuhalo?“

„Ne, mama, preden je odpotovala.“

Nameravani stavek o maminem prijatelju je nekje zavrla. Nič, še omenila ga ni. Odložil je pribor, se ozrl po ženi in zamišljeno načel pogovor:

„Vera, si kdaj razmišljala, da bi odšla?“

„Kako to misliš?“

„Da bi pustila šolo in se z menoj podala zopet v Švico.“

„Emil, saj, saj si zmešan!“ ni mogla skriti svojega gneva.

„No, le pomiri se. Vse sem razmisllil. Danes mi je mojster priliz samo še olje na ogenj.“

„Prehitro se razburiš. Občutljiv si. Prišel si v novo okolje, nov svet. Privajanje je lahko dolg proces.“

„Prosim te, nikar ne filozofiraj z menoj o procesih! Vajen sem trdo delati. Mehanična delavnica zahteva poleg trdih rok tudi razum in zavest – delavno. Kadar vidim, da se Marko takole sprehaja, me razjezi.“

„Dobro, pusti Marka. Ne predstavlja večine; vsaka

delovna organizacija pač prehrani in prenese nekaj takih Markov.“

„Mojstru sem povedal, da naj premesti mene ali njega. Začuden me je pogledal, kot da ga prosim za vozovnico za Mars.“

„Kar obširen uvod, toda preskopi argumenti, da bi me prepričal za tujino. Tam bi ostala brez dela.“

„Zdomski otroci potrebujejo tudi učitelje; pevske pa še najbolj“, je podkrepil svoj predlog.

„Včasih sta se z materjo pogovarjala, da bi odprli svojo delavnico.“

„Pogovarjala že. Pri tem sem računal na očetovo sodelovanje; mislim, tudi materialno.“

„Meniš, da se bo oče vrnil?“

„Prepričan ravno nisem. Njegova zveza z Ulrike je že zdavnaj prerasla mejo prijateljstva.“

Ugodna prilika, da bi izklepetala taščo! Ne!

„Poznaš Ulrike?“

„Gotovo, simpatična, srednjih let, ki je poleg očeta kdaj pa kdaj skrbela tudi zame.“

(dalje prihodnjič)

10. – 16. 2.

TV AVSTRIJA 1

TV AVSTRIJA 2

TV LJUBLJANA

V TEM TEDNU NA TELEVIZIJI

SR

10.30 Prvi grehi so najlepši – film; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Risanke; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.00 Avstrija v sliki; 18.30 Trdo, a prisrčno; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Avstrija 1 – dokumentacija; 21.45 Stotnik Kastliena – film; 0.00 Petroceli; 0.50 Aktualno.

6.00 Olimpijada; 16.00 Wurlitzer; 17.30 Olimpijada: pregled – prenos veleslaloma za ženske; 19.00 Čas v sliki; 19.30 Moštveni tek – kombinacija; 19.57 Olimpijada – hokej; 20.55 Veleslalom za ženske 2. tek; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Olimpijada – hokej; 1.00 Saskatschwam; Olimpijada – hokej.

9.45–11.40 in 14.35–23.05 Teletekst; 15.50 ZOI 88; 16.35 Mala morsk deklica; 17.00 Cyrano de Bergerac; 17.20 Ex libris; 18.20 Olimpijski studio; 18.30 Veleslalom (Ž) – 1. tek; 19.30 Dnevnik; 20.05 Korzika – regionalni park; 21.00 Veleslalom (Ž) – 2. tek; 22.35 Dnevnik; 22.50 Videostri.

ČE

10.30 Stotnik Kastliena; 12.45 Klub seniorjev; 17.10 Za otroke: risanke; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.00 Avstrija v sliki; 18.30 Trdo, a prisrčno; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Tele as; 21.55 Dokler vaju ne loči denar; 23.35 Mr. Moto in skrivnostni otok; 0.45 Aktualno.

6.00 Olimpijada; 16.00 Wurlitzer; 18.00 Olimpijada – povzetek; 18.30 Veleslalom za moške – 1. tek; 19.30 Čas v sliki; 19.30 Olimpijada; 20.15 Notranjepolitični report; 21.00 Olimpijada – veleslalom za moške – 2. tek; 21.55 Stranski pogledi; 22.22 Kavarna Central – prenos iz Moskve; Aktualno.

9.45–12.30 in 14.45–0.55 Teletekst; 11.00 Bostončanke; 16.10 Olimpijski studio – veleslalom (Ž); 16.30 Dnevni pregled; 17.00 Sneženi mož; 18.15 Olimpijski studio – veleslalom (M) – 1. tek; 19.30 Dnevnik; 20.05 Tednik; 21.05 Veleslalom (Ž) – 2. tek; 22.30 Dnevnik; 23.15 Jubilejna TV-teka.

PE

10.30 Dokler vaju ne loči denar – film; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Za otroke: risanke; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.00 Avstrija v sliki; 18.30 Trdo, a prisrčno; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Tampeko – western; 22.10 Jolly Joker; 22.55 McGee, tiger – film; 0.30 Aktualno.

6.00 Olimpijada – nonstop; 16.00 Wurlitzer; 17.30 2X7 – pregled sporeda; 18.00 Olimpijada – povzetek; 19.00 Čas v sliki; 19.30 Olimpijada – biatlon, hokej; 19.57 Šport; Olimpijada, biatlon, hokej, slalom za ženske 2. tek; 21.50 Olimpijski studio; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Olimpijada.

11.40 Ljubimec velikega stila; 15.20 Videostrani; 15.35 Mozaik; 16.35 Grizli Adams; 17.00 Olimpijski studio; 18.20 Slalom (Ž) – 1. tek; 19.30 Dnevnik; 19.59 Zrcalo tedna; 20.20 Rezerviran čas; 20.35 Slalom (Ž) – 2. tek; 22.00 Dnevnik; 22.20 Sever in jug; 23.05 Ne krop, ne voda.

SO

10.35 Kenguru; 14.35 Nepremagljivi; 16.00 Wurlitzer za otroke; 16.55 Poročila za otroke; 17.30 Pet prijateljev; 18.00 Mi; 18.30 Veselo v soboto; 19.00 Čas v sliki; 20.15 Stavim, da...; 22.05 Deset ur časa za Virgila Tibbsa; 23.50 Yes minister; 0.15 Aktualno; 0.20 Grozni Mr. X.

6.00 Olimpijada – nonstop; 13.00 Opera gala; 15.00 Visoki zbor – zasedanje parlamenta; 16.00 Olimpijada – povzetek; 19.30 Olimpijada – prenos; 20.15 Wilsonova zadnja priložnost; 21.00 Olimpijada – prenos slaloma za moške, nordijska kombinacija, hokej; Aktualno; Olimpijada.

15.50 Videostrani; 16.05 Modra črta; 17.30 Zvezdica zaspanka; 17.55 Risanke; 18.00 Olimpijski studio; 18.20 Slalom (M) – 1. tek; 19.30 Dnevnik; 20.20 Križ kraja; 21.28 Slalom (M) – 2. tek; 22.20 Dnevnik; 22.35 Vrnitev v paradiz; 23.20 Kulturni center Atene; 0.00 ZOI 88 – Dnevni pregled; 0.30 Videostrani.

NE

11.00 Ura tiska; 14.25 Tom Crosby in brigada mišk – risanka; 16.05 Poročila za otroke; 17.15 Klub seniorjev; 18.00 X-large; 19.30 Čas v sliki; 19.48 Primer za ljudskega tožilca; 20.15 Kraj zločina; 21.50 Ljubezen do septembra – film; 23.25 Čikago 1930; 0.15 Aktualno.

9.00 Olimpijada – povzetek; 11.00 ORF-stereo-koncert; 15.30 Lotte Lehmann – Ob 100. obletnici rojstva; 16.00 Hiša v gozdu; 17.00 Avstrija v sliki; 17.30 Olimpijada – povzetek; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Olimpijada; 21.00 Tina Turner v Riu; 21.55 Olimpijada – prenosi.

8.45–1.30 Teletekst; 11.15 Domači ansambli: Zrelo klasje; 11.45 ZOI 88; 12.15 Kmetijska oddaja; 15.45 Kako zelena je bila moja dolina; 16.35 Priluh-nimo tišini; 17.15 Konopljica; 18.45 Risanke; 19.30 Dnevnik; 20.05 Ljubezen nam je vsem v pogubo; 21.05 Olimpijski studio; 1.15 Videostrani.

PO

10.30 Nepremagljivi – film; 12.00 Visoki zbor – oddaja o zasedanju parlamenta; 16.55 Poročila za otroke; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.00 Mi; 18.30 Trdo, a prisrčno; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Šport; 20.15 Mike Hammer; 22.05 Vojna za Trojo; 22.50 Cesta črnih kolob.

6.00 Olimpijada; 16.00 Wurlitzer; 17.30 Avstrija v sliki; 18.30 Olimpijada; 19.00 Čas v sliki; 19.30 Olimpijada; 20.15 Klinika v Schwarzwald; 21.00 Novo v kinu; 21.15 Šiling; 21.50 Stranski pogledi; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Andrew Loyd Weber story; 23.40 Aktualno; 23.45 Columbo.

10.30 Lovec; 15.40 Zrcalo tedna; 15.55 Naš utrip; 16.10 Zlato jabolko in devet pavic; 16.40 Olimpijski studio; 17.10 Posnetek zaključka ZOI 88; 18.45 Risanke; 18.55 Videostrani; 19.01 Obzorik; 19.30 Dnevnik; 19.55 Vreme; 20.05 Bratranec iz Amerike; 21.35 Omizje; 23.35 Videostri.

TO

10.30 Avstrija 1 – dokumentacija; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Za otroke: risanke; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.00 Mi; 18.30 Trdo, a prisrčno; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Šport; 20.15 „Univerzum“; 21.07 Ellis Island; 21.55 Superflip; 22.22 Tolpa bančnih roparjev; 0.05 Aktualno; 0.10 High Chaparral.

16.00 Wurlitzer; 17.30 Orientacija; 18.00 Alf – zabavna oddaja; 18.30 Avstrija v sliki; 19.00 Čas v sliki, znanje aktualno, kulturni žurnal; 20.15 Made in Austria – kviz; 21.00 Pogledi in zadnji; 21.07 Nova dežela – dokumentacija; 21.55 Stranski pogledi; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Klub 2; Poročila.

11.00 Tuji jeziki: angleščina; 16.25 Videostrani; 17.40 Pamet je boljša kot žamet; 17.45 Ex libris; 18.45 Risanke; 18.55 Videostrani; 19.01 Obzorik; 19.13 TV okno; 19.18 Zrno; 19.30 Dnevnik; 20.05 Kmetič – drama; 21.10 Osmi dan; 21.50 Dnevnik; 22.05 Videogodba; 22.50 Videostrani.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE
18.10–19.00

Sreda, 2. 2.
Dobra volja je najbolja

Četrtek, 25. 2.
Rož–Podjuna–Zilja

Petek, 26. 2.
Domača in ledinska imena (Dr. A. Feinig)

Sobota, 27. 2.
Duhovni nagovor (žpk. C. Demšar)
Voščila (D. Urschitz)

Nedelja, 28. 2.
Don Bosco:
Vzgojitelj mladih –
zgled tudi za danes

Ponedeljek, 29. 2.
Pričevanja (15)
Polpretekla
zgodovina koroških
Slovencev 1938

Torek, 1. 3.
Halo, prijatelji!
Partnerski magazin

V don Boscovem duhu: Veselo, sproščeno in ustvarjalno

Nedelja, 28. 2. 1988

Konec januarja smo se spomnili 100. obletnice smrti vzgojitelja mladih, don Bosca. Med važne elemente njegovih zamisli, kako vzgajati mlade, štejejo: veselje, sprostitev, molitev, ustvarjalnost in skupno okrepčilo. Povsod po svetu salezijanci še danes vzgajajo mlade po načelih Janeza Bosca, ki so tudi danes še aktualna. Skupno z mladimi mladinskega doma „Modestov dom“ v Celovcu bomo pripravili oddajo, v kateri bosta v središču osebnost in življenje don Bosca. Ta zvočni portret pa bomo popestrili z izvirno ustvarjalnostjo mladih v Modestovem domu, s petjem, recitacijo in glasbenimi nastopi.

Tina Turner – legendarna kraljica rock'n rolla

Nedelja, 28. 2. 1988, TV A2, 21.00 – Že skoraj legendarna pevka Tina Turner, imenovana „tudi kraljica rock'n rolla“ je ponovno dokazala, da so ji osvojena srca še vedno zvesta. Pri koncertu v nogometnem stadionu v Riu de Janeiru se je namreč zbralo okoli 150.000 ljudi, iz posnetkov pa je nastala specialna TV-oddaja.

Avstrija I Iz Moskve

Sreda, 24. 2. 1988, Četrtek, 25. 2. 1988, TV A1, 20.15 – „Na poti v državljansko vojno“ je naslov pete oddaje Avstrija I. Začenja z dogodki okoli leta 1927 in zaključuje februarja 1934. Prvič v zgodovini bosta avstrijska in sovjetska televizija v živo oddajali iz Moskve diskusijo o medsebojnih kulturnih odnosih.

Ljubimec velikega stila

Petek, 26. 2. 1988, TV LJ1, 11.40 – Film ni velik, je pa vsekakor v okvirih stereotipnega zapleta – ljubezenskega razmerja med poročenim moškim in privlačne ločenke – atraktivna komedijska melodrama. Ustvarjalci so ji dodali še nekatere kapljice grenkobe, nikakor pa ne tragičnosti, kar filmska pripoved sama po sebi odkrito ponuja.

Sužnji na plantaži

Ponedeljek, 29. 2. 1988, TV A1, 22.50 – Joseph Zobel Martinique je na začetku tridesetih let napisal roman „La Rue Cases Negres“, po katerem je nastal l. 1983 tudi film o ulici črnih barak. Opi-

Zahteve po spremembah

Torek, 1. 3. 1988, TV A2, 21.07 – Do leta 2000 bo v Avstriji še mnogo sprememb na tehničnem področju. S tem so povezani mnogi problemi. Na vzhodu države pa je vedno manj prebivalcev. Industrija, promet in kmetijstvo zahtevajo nove strukture. S kakšnimi produkti bo v bodoče Avstrija uspešnejša, bo v okviru te oddaje razvidno iz nove študije.

Komedija o dveh moških

Petek, 26. 2. 1988, TV LJ1, 23.05 – „Ne krop ne voda“ je film o ameriškem nogometu, o igri, ki ima množice gledalcev in privrženec, pa tudi o dveh simpatičnih igralcih in o njunem življenju. Je začinjena komedija o dveh moških, ki sta najboljša prijatelja in ljubita isto žensko. Po naključju pa je oče le-te njun iracionalni šef. K privlačnosti filma je pripomogla tudi zasedba Burt Reynolda in Kris Kristofferson.

Dobra vmesna bilanca Avstrije

**SLOVENSKI
VESTNIK**

ŠPORT

Po prvem tednu olimpijskih iger so avstrijski športniki osvojili že sedem kolajn: šest več kot v Sarajevu. Temu ustrezna so tudi praznovanja pozno v noč...

Proti pričakovanju dobro tekmujejo Avstrijci na letošnjih olimpijskih igrah v Calgaryju. Po približno polovici vseh disciplin so osvojili že tri zlate, tri srebrne in eno bronasto kolajno.

Hubert Strolz in Anita Wachter sta zmagala v kombinaciji alpskega smučanja. Medtem ko je Strolz imel srečo, da je izpadel njegov najmočnejši tekmelec Zurbriggen, je Anita Wachter zmagala le s prednostjo desetih stotink sekunde po skupnem šestku smuka in slaloma.

Dosti večja je bila prednost Sigrid Wolf v super-veleslalomu. Švicarka Michaela Figini je zaostala za njo kar celo sekundo.

Da ostanemo pri alpskem smučanju: v moškem super-veleslalomu je Korošec Helmut Mayer osvojil srebro – tudi on je „profitiral“ zaradi izpadov največjih favoritov (Tomba, Girardelli in Wasmeier) –, v moški kombinaciji pa je Helmut Gstrein izpopolnil bero kolajn: za Strolzem se je uvrstil na drugo mesto.

Po številu kolajn je doslej najuspešnejši avstrijski tekmovalac v hitrostnem drsanju Michael Hadschieff. V teku na 1500 metrov je osvojil bron, na 10.000 metrov pa srebro. V vseh konkurencah pa je dosegel nove avstrijske rekorde.

Manj uspešno se je borila avstrijska hokejska reprezentanca, ki proti „velesilam“ seveda ni imela realnih izgledov, razočarala pa je predvsem proti Norveški. Tako bo zdaj igrala le za deveto mesto. Kljub temu bo dogodek iz tekme z Norveško prišel v anale iger. Igralec Cijan je streljal iz sredine v ograjo, odkoder se je ploščica odbila vratarju pod drsalko in zdrsula v gol...

Uspehi, uspehi...

Smučarji ŠK Šentjanž so uspešni. Danijel Užnik vodi po treh tekmah za Tyrolia-pokal, Marion Maloveršnik je druga. Na smučarskem dnevu v Bilčovsu sta zmagala Tatjana Zablatnik in Dominik Kropiunik. Tudi na okrajni ravni so dobro odrezali.

Slika: Rulitz

Najboljši igralci Dobrle vasi: Polanšek, Sadjak, Lesjak.

SAK 3., Dobrila vas 5.

Slovenski atletski klub žal ni zmagovalac turnirja Koroške nogometne zveze v dvorani v Borovljah. Jagodičeva ekipa je za las zgrešila finale – nesrečno je podlegla Lienzu v streljanju sedemmetrovk (3:4) – in tako igrala le za tretje mesto. Na poti v polfinale so Sakovi dvakrat jasno zmagali (s SKA Šentvid 5:1, Dobrlo vasjo 4:1) in remizirali z Mostičem (2:2). Sicer je bil Slovenski atletski klub s temi rezultati prvi v svoji skupini, a splošno veselje sta skalila izpada Franca Sadjaka in Burgerja.

V polfinalni tekmi proti Rapidu iz Lienza je SAK takoj povedel z 2:0 in predvsem prva linija (Velik, Stern, Jovičević, Hanser) je v tej fazi blestela. Dva gola prednosti pa v dvorani ne pomenita veliko in še v prvem polčasu so Tirolci povedli s 3:2. Velik je izenačil, Wölbl je dal četrti

gol in tekma se je končala 4:4 neodločeno. Wölbl, ki je igral v голу in večkrat posegel tudi v dogajanje na polju – tako da je SAK začasno izvedel pravi „powerplay“ – je s tem obranil poraz in tekmo so odločili s streljanjem sedemmetrovk. Lienz je dosegel finale in tudi tam zmagal na isti način proti Borovljam 4:4 (4:2). SAK v tekmi za tretje mesto ni več igral s polno paro, a kljub temu zmagal proti Mostiču s 5:3. Kljub „neuspehu“ pa je opazno, da moštvo Slovenskega atletskega kluba trenira zelo resno. Upamo, da se jim bo to obrestovalo v pomladanskem delu prvenstva.

Peta je bila ekipa Dobrle vasi, odločilno tekmo proti Žrelcu so Dobrolčani dobili z 9:3 (strelci: Lesjak 3, Polanšek 3, Sadjak 2, Mišić).

F. Rulitz

Zmagovalke kombinacije: Brigitte Oertli, Anita Wachter, Maria Walliser (z leve).

Kaspret zmagal v Celovcu

Guido Kaspert (ASK), z 2309 elo-točkami najmočnejši šahist od vseh 18 udeležencev v skupini A (nad 1900 točk), je ponovno postal šahovski prvak mesta Celovec. V sedmih kolidih je oddal eno samo točko – dvakrat je remiziral (Steiner, Jochinger). S petimi točkami sledita igralca Pošte, Reiter in Jochinger. Na enajsto mesto se je uvrstil Franci Rulitz (SŠZ Cartrans) s tremi točkami. Možno boljše uvrstitev je zapravil v zadnjem kolu, ko je kljub boljši poziciji

privolil v remi.

V skupini B (pod 1900 točk) so tekmovali kar trije šahisti SŠZ. Ivan Lukan in Robert Hedenik sta se znašla na repu lestvice, Branko Kolter pa je zbral štiri točke in se uvrstil na odlično trinajsto mesto.

Prvenstvo 2. razreda: SŠZ Posojilnica Celovec – Wietersdorf 6:2 (Amrusch, Rulitz, Hedenik, Gasser, Boštjančič; remi Kernjak, Einspieler). SŠK Obir – ASK Celovec III 4:4.

Branko Kolter

Slika: Mohar

Zmaga za Dob

Odbojkarji ŠK Dob/Aich so uspešno začeli povratno kolo prvenstva v koroški ligi. V domači dvorani so premagali moštvo ASK Šentvid s 3:0. Danes pa bodo nastopili v Bistrici ob Dravi. Tega tekme so jeseni premagali s 3:0.

Sankaška tekma SPD „Zarja“

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli je tudi letos priredilo tradicionalno sankaško tekmo pri Rastočniku v Lepeni. Udeležilo se je 55 tekmovalcev, ki so tekmovali v 13 skupinah. Pri zelo lepem vremenu je presenečenje uspelo dvojici Joži in Johi Ošina, ki je zabeležila najboljši čas dneva.

V ostalih skupinah so zmagali: Erich Osojnik, Hubert Kogoj, Aleksandra Urbančič, Anamarija Kogoj, Toni Kogoj ml., Marko Smrtnik, Klavdija Miklau, Marija Sadolšek, Pavli Ošina, Toni Kogoj st., Rudi Čertov in Joži Ošina.

Tekma ni sodila med tekmovalje za pokal „Obir“, ker so druge tekme zaradi pomanjkanja snega morali opovedati.

Štefi Hribar 8.

V zadnji številki smo poročali o avstrijskem prvenstvu naraščajnikov v smučarskih skokih. Poleg skakalcev Zahomca pa je odlično odrezal tudi član SŠK Obir Štefi Hribar. Pri šolarjih se je uvrstil na zelo dobro osmo mesto.

Tesen poraz naših košarkašev

Ekipa Mladinskega in Modestovaega doma se je v košarki pomerila z mladinci Ilirije Ljubljana in le tesno podlegla s 43:36. Zasluga za dobro pripravo naših mladincev velja gotovo trenerjema Tonču Malleju in Bogdanu Kavčiču.

NTK I zmaguje

Dve tekmi, štiri točke. To je bilanca NTK I Celovec v vigrednem prvenstvu. KVG je ugnal z 8:2, Področje pa s 7:3. Kupper in Velik sta zmagala po 5 tekem, Smrtnik pa 3. NTK I še vedno vodi.

Doktor Ramšak

Ivan Ramšak (prej SAK, zdaj Pliberk) je promoviral za doktorja medicine. Čestitke!

TERMINI

ŠAH

Sobota, 27. 2. 1988: SŠZ Cartrans I – SG Wolfsberg I (pri Korenu, 15)
Petek, 26. 2. 1988: Začetek beštanskega občinskega prvenstva (Dermutz, 20).

NAMIZNI TENIS

Četrtek, 25. 2. 1988: Sele IV – Passering (19.30)
Petek, 26. 2. 1988: Wolfsberg – Sele III (19)
Sobota, 27. 2. 1988: Labot – Sele mladinci (16), NTK II – Modestus (11).

ARIHOVA PEČ

Ob 40. letnici ustanovitve Slovenske športne zveze prirejajo SŠZ, SPD „Rož“ in SPD Jubilejni X. zimski pohod Arihova peč 1988 in smučarski tek v spomin na padle borce pod Arihovo pečjo in opomin na 50. obletnico priključitve Avstrije k nemškemu rajhu. Pohod in smučarski tek bosta v nedeljo, 6. marca 1988 s pričetkom ob 10. uri pri Polancu na Čemernici (Hodnina) nad Šentjakobom v Rožu. Prijave sprejemajo na dan prireditve med 9. in 10. uro. Startnina znaša 50 šilingov (za odrasle) oz. 40 šilingov (za otroke). Vsak udeleženec dobi diploma. Najboljši prejme spominsko plaketo Slovenskega vesnika.